

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2024/25:19

Fredagen den 24 januari

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Maria Malmer Stenergard

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 16 december 2024**

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 27 januari 2025**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar sammanträde öppnat.

Vi hälsar utrikesminister Maria Malmer Stenergard med medarbetare hjärtligt välkomna till dagens sammanträde med EU-nämnden.

Vi tar oss an föredragningslistan för utrikesfrågor. Vad jag förstår var det en noggrann genomgång av frågeställningarna i utrikesutskottet. Mot den bakgrunden och med tanke på utrikesministerns förpliktelser i kammaren tycker jag att vi påminner oss själva om de av 2017 års EU-nämndsutredning fastställda principerna om ett adderat mervärde i EU-nämndens överläggningar. Det som behöver sägas här utöver det som redan är sagt i utrikesutskottet är såklart väldigt viktigt att vi lämnar utrymme för.

Med det sagt lämnar jag ordet till utrikesministern för en återrapport.

Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! God morgon! EU-nämnden har mottagit skriftlig återrapportering från rådets möte den 16 december. Jag har inget att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det ser inte ut som att EU-nämndens ledamöter heller har något att tillägga. Vi tackar så mycket för informationen.

Vi går över till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Rådets nästa möte hålls den 27 januari – på måndag – i Bryssel. På dagordningen står aktuella frågor samt tre diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina, situationen i Mellanöstern och relationen mellan EU och USA.

Den höga representanten Kaja Kallas väntas som vanligt ta upp olika ämnen under dagordningspunkten Aktuella frågor. Även om ständpunkter

om dessa frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag ändå säga några ord om vad vi tror kan komma upp.

Vi har fått information om att HRVP har för avsikt att lyfta situationen i Moldavien, vilket Sverige också har verkat för.

Den 1 januari upphörde Gazprom att leverera gas till Moldavien, vilket har lett till kraftigt höjda energipriser i landet och en energikris i utbrytarrepubliken Transnistrien. Rysslands omfattande påverkansförsök mot Moldavien under höstens presidentval och folkomröstning visar på vikten av att EU och dess medlemsstater stöder Moldaviens motståndskraft och energisäkerhet. Den 8 januari utfärdade de nordisk-baltiska utrikesministrarna därför ett uttalande som framhöll att vi är beredda att intensifiera stödet till Moldaviens energisektor tillsammans med kommissionen och internationella partner. Europeiska rådets slutsatser i december gav kommissionen i uppdrag att titta på ytterligare sätt att stödja Moldaviens energisäkerhet.

Vi har även fått information om att HRVP väntas lyfta situationen i Georgien, som fortfarande är mycket oroande. Utvecklingen har sedan i december fortsatt att gå åt fel håll. Georgisk dröm har infört nya restriktiva lagar, och demonstranter, oppositionspolitiker och journalister har frihetsberövats. Georgisk dröm har installerat en president som valts som enda kandidat av ett elektorskollegium dominerat av det egna partiet. Salome Zurbisjvili har lämnat presidentpalatset men fortsätter sin kampanj för nyval.

Samma dag som presidentinstallationen utfärdade de nordisk-baltiska utrikesministrarna ett uttalande som framhöll att Georgien behövde återupprätta förtroendet för sina demokratiska institutioner. Uttalandet uppmanade myndigheterna i Georgien att omedelbart vidta åtgärder i denna riktning, bland annat genom att implementera OSSE:s valrekommendationer och överväga möjligheten till nya val baserade på dessa rekommendationer.

Det är viktigt att EU upprätthåller trycket på Georgisk dröm. Regeringen välkomnar att kommissionen har lagt fram ett förslag om att suspendera delar av viseringsförenklingsavtalet mellan EU och Georgien, som bland annat häver viseringsfriheten för innehavare av diplomatpass. På detta FAC väntas rådet anta ett beslut om suspendering. Detta utgör en viktig signal om att ett land inte kan dra nytta av fördelarna som följer av en nära relation till EU utan att leva upp till sina åtaganden.

Sverige fortsätter också att verka för att EU ska införa sanktioner mot dem som bär ansvar för våldet mot demonstranter och journalister.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina.

Anf. 6 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Dagordningens första diskussionspunkt handlar om Rysslands aggression mot Ukraina.

Rysslands massiva avsiktliga attacker mot ukrainska städer fortsätter med oförminskad styrka. Det har vi också fått rapporter om i natt. Attacken mot Zaporizjzja den 8 januari har beskrivits som den attack som fått störst antal civila offer på nästan två år. De ryska försöken att under vintern slå

ut det ukrainska energisystemet har lett till omfattande förödelse. Det stöd som Sverige och andra partner har lämnat till den ukrainska energiförsörjningen har betydelse för att begränsa de ryska attackernas följder.

Sveriges och andra partnerländers militära och civila stöd till Ukraina förblir avgörande för hur kriget utvecklas. I måndags tillträdde, som bekant, en ny presidentadministration i USA. Ovissheten om hur det amerikanska stödet till Ukraina kommer att påverkas av detta består.

Det är i detta läge viktigt att betona att grundvalarna i den svenska Ukrainapolitiken förblir desamma oavsett hur det amerikanska stödet utvecklas. Regeringen är pådrivande för att EU tillsammans med andra europeiska länder fortsätter stå enade mot den ryska aggressionen och tar ett större ansvar för både Ukraina och europeisk säkerhet i stort. Regeringen verkar därför för att stärka EU:s leveranser av militärt stöd till Ukraina. Det behövs en lösning för att häva blockeringen av stödet via den europeiska fredsfaciliteten, EPF, till Ukraina. Regeringen verkar även för att fortsätta utveckla och anpassa den militära utbildningsinsatsen Eumam efter Ukrainas behov.

Det är av stor vikt att stärka Ukrainas försvarsindustriella bas. Regeringen ser positivt på EU:s ansats att systematiskt inkludera Ukraina och dess behov i EU:s förmågeutveckling samt i EU:s nuvarande instrument och kommande program.

Regeringen driver att EU:s kommande vitbok om försvar ska innehålla åtgärder för fortsatt förutsägbart långsiktigt och hållbart stöd till Ukraina inklusive militärt stöd, stark samverkan mellan EU och Nato, en starkt europeisk försvarsindustri med fortsatt öppenhet mot tredjeland samt ökade försvarsutgifter.

Vid rådets förra möte i december antogs det 15:e sanktionspaketet, som innehöll ytterligare åtgärder mot skuggflottan, kringgående av sanktioner och tredjelandsstöd till Ryssland. Paketet är välkommet, men de senaste veckornas utveckling visar att mer behöver göras. Förhandlingar inför ett 16:e sanktionspaket pågår, och regeringen fortsätter att driva på för ytterligare skärpta åtgärder mot skuggflottan, rysk energi, handel, finansiell sektor och kringgående av sanktioner och för att motverka tredjeländers stöd till Rysslands krigföring.

Under rådets möte förväntas Danmark lägga fram ett förslag om att EU-kommissionen ska ta fram en strategi för åtgärder mot skuggflottan, vilket Sverige stöder. Regeringen driver även på för ett sänkt oljepristak inom G7, och jag har i det syftet skrivit ett brev till EU-kommissionen tillsammans med övriga utrikesministrar i den nordisk-baltiska kretsen i EU.

Trots Rysslands aggression fortsätter Ukraina att göra betydande reformframsteg i EU-anslutningen. Regeringen verkar för att konkreta steg ska tas i anslutningsförhandlingarna under det polska EU-ordförandeskapet under våren med öppning av förhandlingskluster för Ukraina och Moldavien med förhoppning om att minst två kluster kan öppnas.

Avslutningsvis under denna dagordningspunkt framhåller regeringen att en framtida fred måste byggas på folkrätten med full respekt för Ukrainas suveränitet och territoriella integritet. Det är en förutsättning för en rättvis och hållbar fred. Det är upp till Ukraina att avgöra om och när förhandlingar ska inledas. Vår roll är att oförtröttligt fortsätta stödja

Anf. 7 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för ståndpunkten!

Vi är i stort sett helt eniga med regeringen om att Sverige verkligen måste fortsätta driva på för ett långsiktigt stöd till Ukraina. Med det nya presidentskapet i USA är det särskilt viktigt med långsiktighet och starkt stöd. Jag tycker att det är väldigt bra att det också framhålls i ståndpunkten.

Vi kan glädjas över att EU nu har ett helt annat ordförandeskapsland. Vi hoppas att det gör att arbetet framåt underlättas.

Utrikesministern lyfte fram att regeringen verkar för att EU ska utforska mer långtgående åtgärder vad gäller användningen av immobiliserade tillgångar. Är det något som utrikesminister bedömer också kommer att kunna göras?

Jag blev också väldigt glad över det som utrikesministern sa på slutet, eftersom jag saknade det i det skriftliga underlaget. Jag noterade dock att det sades här. I och med det tryck som Ukraina möter och sannolikt kommer att möta framöver om att förhandla och även till viss del även kanske behöva ge upp vissa delar av sitt territorium är det nu otroligt viktigt att EU står upp för att det är Ukraina som självt måste bestämma hur en fredslösning ska se ut. Jag välkomnar verkligen tillägget i ståndpunkten.

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Först och främst vill jag betona hur positivt det klargörande som gjordes är när det gäller hur otroligt viktigt det är att vi inte bara finns kvar utan också steppar upp när det gäller Ukraina med tanke på det som händer i USA och att EU ska hålla samman och vara enigt. Det blir än viktigare. Det här är mycket positivt, och jag står verkligen bakom detta.

Jag hoppas att utrikesministern och regeringen känner vårt stöd och orkar driva på så mycket som möjligt i frågan eftersom den är så viktig.

Jag hade egentligen nästan samma fråga som Alexandra Völker hade om de immobiliserade tillgångarna. Som jag har förstått det är även Polen, de baltiska staterna och eventuellt de nordiska staterna inne på att ta det vidare. Jag undrar därför hur det går i fråga om att driva på.

I övrigt är det mycket bra med sänkta oljepristak. Man skulle också kunna lägga till betydligt skarpare tullar än vad som finns i dag. Men jag vill som sagt framför allt framföra vårt stora stöd.

Anf. 9 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Jag tackar för frågorna. Låt mig börja med Alexandra Völkers fråga. Precis som jag sa är regeringen fortsatt öppen för att utforska vad som kan göras bortom användningen av den extraordinära avkastningen. Sverige har tillsammans med likasinnade bett kommissionen att titta på förslag på hur tillgångarna kan användas för att stödja Ukraina. Det är avgörande att ett sådant förslag naturligtvis sker i enlighet med folkrätten och EU-rätten.

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

Har jag svarat på alla frågor, herr ordförande?

Jag konstaterar att det ändå förefaller som att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till rådsdagordningens punkt 5, Situationen i Mellan-östern.

Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Det fortsätter naturligtvis att röra sig på detta område, som utgör dagordningens andra diskussionspunkt.

Vi väntar oss och välkomnar att diskussionen kommer att fokusera på två områden: dels utvecklingen i Syrien och hur EU kan och bör agera, dels naturligtvis vapenvilan i Gaza och hur EU kan bidra till dess efterlevnad. I båda frågor finns det gott om kvarvarande utmaningar och svårigheter, men jag konstaterar ändå att vi ser en i grunden mycket positiv utveckling. Det är nu angeläget att EU:s agerande blir så effektivt som möjligt. Mötet på måndag kommer därför mycket lägligt.

Låt mig börja med Syrien. Regeringen välkomnar att EU nu fördjupar diskussionen om hur unionen kan stödja och bidra till utvecklingen mot ett fritt och demokratiskt Syrien där alla syriers mänskliga rättigheter respekteras. Det finns en god grund i Europeiska rådets slutsatser från den 19 december som slår fast ett antal utgångspunkter och principer inklusive vikten av en inkluderande fredlig och politisk process.

Vägen mot ett mer stabilt och på sikt demokratiskt Syrien kommer inte att vara enkel. Strider pågår fortfarande i norr mellan rebellgrupperingarna Syrian National Army och det kurdiskledda självstyrets väpnade styrkor Syrian Democratic Forces.

Regeringen delar den oro som flera av våra likasinnade uttryckt om riskerna för att Daish ska stärkas. Nu krävs ett slut på striderna, att civila och civil infrastruktur skyddas samt att humanitärt tillträde säkerställs.

Regeringen fortsätter att mycket noga följa övergångsstyrets agerande. Det är positivt att de hittills visat öppenhet för nära dialog med EU, att de utlovat stärkta rättigheter för Syriens alla medborgare och att de betonar att Syrien inte längre kommer att utgöra ett hot mot sina grannar. Det återstår nu att se om och hur de omsätter ord till handling. Sverige och EU har tydliga förväntningar på att övergångsstyret tar konkreta steg för att bland annat säkra minoriteters och kvinnors rättigheter och fortsatt arbeta för en fredlig och inkluderande makttransition.

I onsdags hade jag ett mycket givande samtal med ett antal syriska kvinnorrättsorganisationer. Under mötet betonade de att det nya läget förvisso innebär möjligheter men uttryckte också en mycket stark oro för kvinnors och flickors situation i Syrien. Jag tar med mig deras budskap, även till FAC på måndag.

EU behöver vara lyhört för den nya situationen och dess utmaningar. Assadregimen lämnar efter sig en katastrofal ekonomisk situation, en urholkad statsapparat och enorma humanitära behov. Mot denna bakgrund, och i den snabbt föränderliga utvecklingen, väntar vi oss alltså en diskussion om hur EU bäst agerar för att hjälpa det nya Syrien.

Sverige kommer att vara en aktiv och engagerad part i detta arbete, och regeringen välkomnar att EEAS och kommissionen i dagarna har

presenterat ett första förslag om hur ett möjligt EU-stöd till Syrien kan utformas, i enlighet med Europeiska rådets uppdrag från december.

Måndagens möte ger ett första tillfälle att diskutera den närmare inriktningen. Förslagen berör områden inom vilka EU kan ge stöd, såsom den politiska övergångsprocessen, humanitära insatser och återuppbyggnad, ansvarsutkrävande, förebyggande av terrorism och extremism samt syriska flyktingar. Regeringen välkomnar att det görs en bred inventering av EU:s instrument och vilka möjligheter som finns att bidra till olika områden.

Det är viktigt att åtgärderna blir tydliga och snabba och att de prioriteras utifrån behoven på marken och EU:s mervärde. Vi måste också ha en klar bild av våra förväntningar och villkor. Ett sådant är att den politiska övergångsprocessen blir inkluderande. En annan del är hur EU:s sanktioner mot Syrien kan anpassas för att bidra till den utveckling vi vill se.

Regeringen välkomnar den pågående diskussionen som handlar om att stötta det syriska folket, att få igång landets ekonomi och att bidra till förbättrade förutsättningar för stöd och på sikt återuppbyggnad och att samtidigt minska inflytandet från länder som Iran och Ryssland. Regeringen välkomnar att frågan lyfts och stöder – under rätt förutsättningar – vissa lättnader av sanktionerna i dessa syften. Det är viktigt att detta görs genomtänkt, stegvis och med tydliga villkor på det nya styret i Damaskus.

Regeringen verkar samtidigt för att sanktionerna mot Assadregimen och dess företrädare ska vara kvar. Regeringen välkomnar målsättningen att skicka en sådan tydlig politisk signal efter mötet på måndag.

Låt mig i sammanhanget konstatera att HTS och personer i dess ledarskap fortsatt är terrorlistade av FN:s säkerhetsråd. Det är också säkerhetsrådet som kan fatta beslut om en eventuell avlistning. Turkiet har en nyckelroll för att utvecklingen i Syrien ska gå åt rätt håll.

Tidigare i veckan var jag i Ankara för att ha samtal med Turkiets utrikesminister Hakan Fidan. Jag betonade vikten av ett konstruktivt turkiskt engagemang för ett stabilt och fritt Syrien. Regeringen avser att tillsammans med EU fortsatt föra dialog med Turkiet och övriga regionala partners.

Jag går nu över till situationen i Gaza. Regeringen välkomnar att en vapenvila i Gaza inletts. Äntligen kan flera personer ur gisslan återförenas med sina familjer. Steg kan tas för att lindra det ofantliga lidandet hos den civila befolkningen. Vapenvilan syftar ju också till att nå ett varaktigt slut på stridigheterna, skapa förutsättningar till återuppbyggnad och säkra frisläppandet av all gisslan. Det välkomnar vi. Det är därför helt centralt att vapenvilan efterföljs. Detta bör också vara ett av EU:s huvudbudskap. Vidare välkomnar regeringen att EU förbereder för en återetablering av den civila krishanteringsinsatsen EU BAM Rafah.

Det är viktigt att de politiska, folkrättsliga och säkerhetsmässiga förutsättningarna finns på plats. Vi har redan sett omedelbara humanitära effekter av vapenvilan. FN:s livsmedelsprogram WFP och FN:s barnfond Unicef, två av de FN-organ som Sverige jobbar närmast med och ger omfattande stöd till, har kunnat transportera in mer mat, vatten, vinterkläder och andra förmödenheter till Gaza. Samtidigt ser vi att behoven är enorma och att det fortfarande återstår otaliga utmaningar för att säkerställa att hjälpen når hela vägen fram till de behövande.

Regeringen, tillsammans med EU, har sedan krigets början krävt väsentliga förbättringar av det humanitära tillträdet till Gaza. Detta kommer vi att fortsätta göra både bilateralt och tillsammans med andra. Regeringen står nu redo att stötta de humanitära ansträngningarna ytterligare och avsatte redan i december 800 miljoner kronor för 2025 till den humanitära krisen i Gaza och regionen. Därtill fortsätter det svenska stödet till responsen i Gaza genom omfattande kärnstöd till ett antal centrala humanitära aktörer.

Låt mig än en gång understryka att regeringen ser med stor oro på de lagförslag om UNRWA som antagits i Israel. Vi har som nämnden vet vid flera tillfällen kritiserat Israel för dessa beslut. Regeringen står fast vid denna kritik.

Jag vill avslutningsvis kommentera ytterligare ett par frågor av relevans för denna dagordningspunkt. Regeringen välkomnar att förberedelser pågår för ett associeringsråd med Israel i februari och att en högnivådialog med Palestina planeras äga rum kort därefter. Jag har vid flera tidigare samråd redovisat regeringens närmare positioner i dessa delar. Den utgör grunden för vårt agerande under förberedelserna.

Regeringen fortsätter att driva på för fler EU-sanktioner mot extremistiska bosättare. Bosättningsarna och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Regeringen ser också med stor oro på sammandrabbningarna mellan israeliska säkerhetsstyrkor och palestinier på Västbanken och understryker vikten av respekt för folkrätten.

På sikt är den enda långsiktigt hållbara lösningen på konflikten en tvåstatslösning där Israel och Palestina lever sida vid sida i fred och säkerhet. Vapenvilan är ett steg i rätt riktning, och det är nu helt centralt att den efterföljs av samtliga parter.

Till sist, herr ordförande, lite om Libanon. Vapenvilan mellan Hizbollah och Israel löper ut den 26 januari. För Sverige och EU är det av yttersta vikt att vapenvilan förlängs eller att parterna på annat sätt enas om att avsluta stridandet. Regeringen välkomnar att Libanon äntligen har valt en president och förhoppningsvis snart en regering. Det banar väg för att landet ska kunna lösa sina svåra politiska och ekonomiska utmaningar. Regeringen välkomnar att EU ser över hur unionen bäst kan bidra och möjligheterna till ett utökat partnerskap.

Låt mig i sammanhanget nämna att regeringen också välkomnar de diskussioner som förs mellan EU och Jordanien om ett nytt strategiskt partnerskap. Frågan står inte på dagordningen för mötet på måndag, men jag ser framför mig att vi kan få anledning att återkomma i denna del senare under våren. Jordanien spelar en central roll i regionen och EU har all anledning att fördjupa det samarbetet.

Herr ordförande! Jag är medveten om att det var ganska långt, men det har också hänt mycket sedan senast.

Anf. 12 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Det är verkligen så att det händer mycket. Det händer väldigt mycket positivt i Syrien, och när det gäller Gaza får man väl ändå säga att man får vara försiktigt positiv i alla fall. Det är ju svårt nu att prata om krisen framför allt i Israel-Palestina utan att samtidigt ha USA i åtanke.

Vad händer nu när vi har en president som åtminstone inte uttalat är för en tvåstatslösning, utan möjligtvis i bästa fall inte är emot den. Vad händer när Israel helt plötsligt byter fokus från Gaza till Västbanken? Man skulle exempelvis gärna vilja se i de framtida fredsförhandlingarna att även Västbanken ingår, så att det inte blir att man bara flyttar från ett område till ett annat.

Vad händer med bosättarna? Där har Sverige en väldigt tydlig hållning, men USA har tvärtom dragit tillbaka sanktionerna mot bosättare. Det här är ett antal frågor som jag verkligen hoppas nu att man diskuterar inom EU och att EU där tar ställning väldigt tydligt och kanske steppar upp ytterligare i den riktning man haft hittills.

Jag har också en fråga när det gäller associeringsrådet. Vi hade den frågan uppe i går i utrikesutskottet, men jag tyckte att det var väldigt svårt att förstå vilka röda linjer Sverige har när det gäller associeringsrådet och vilka krav vi faktiskt kommer att ställa. Jag undrar om utrikesministern har några tydligare svar på detta i dag eller om det hör till framtiden.

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar utrikesministern och vill påminna ordföranden om att det var ett informationsärende på utskottets möte i går, vilket gör att det blir lite svårt att hänvisa till anteckningar eller liknande och avvikande ståndpunkter och sådant. Det kommer att behöva sägas på plats.

(ORDFÖRANDEN: Det ger tveklöst ett adderat mervärde, så det är inga synpunkter på det på något vis.)

Jag förstår, men det är min tur att tala just nu, tack.

Jag skulle vilja börja med frågan om Syrien. Jag instämmer i en del av det utrikesministern säger. Samtidigt är jag väldigt oroad. Alla vi som sitter i den här salen vet vilken roll Turkiet har haft när det kommer till IS/Daish frammarsch i Syrien, både historiskt och när det gäller de kopplingar Turkiet och den turkiska statsmakten har till det nuvarande styret, som mirakulöst tog över ett land på två veckor.

Självklart är vi glada över att en diktator försvunnit från Syrien. Det bör alla vara glada över. Samtidigt vet vi också att organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter, minoriteter, alevitiska gruppen, kurdiska gruppen och många andra redan är utsatta av det nya styret i Syrien. Detta gör de med stöd av Turkiet.

Medan vi sitter här och pratar flygbombar Turkiet kurdiska områden och städer på daglig basis. Detta är ingenting jag hör regeringen nämna, och jag undrar litegrann varför. Utrikesministern nämnde att Turkiet har en viktig roll i stabiliseringen av Syrien, men Turkiets roll har hittills varit exakt det motsatta när det kommer till utvecklingen i Syrien. Man respekterar inte rättigheterna för till exempel minoriteter, och man stöttar icke-demokratiska krafter.

Jag kanske är lite gammaldags på det sättet, men jag tror kanske inte att man kan vara en ledande person inom en terrorsekt och några veckor senare sätta på sig kostym och helt plötsligt bli demokrat. Jag är kanske naiv på det sättet.

När det gäller frågan om sanktioner undrar jag hur man ska se till att sanktionerna inte slår mot folket utan mot dem som leder landet just nu.

Det tycker jag är väldigt viktigt. Syrien lider, som ministern sa, av väldigt stora ekonomiska problem på grund av Assadstyret. Hur kan man rikta detta lite annorlunda, så att folket inte drabbas av det?

Jag undrar också hur vi kan stötta det kurdiska styret i Rojava i nordöstra Syrien för att se till att de som faktiskt besegrade IS en gång inte blir massakrerade eller attackerade på samma sätt ytterligare en gång.

Detta gäller Syrien. När det gäller Gaza och Palestina undrar jag om regeringen numera är för ett permanent eldupphör. Visserligen är vi glada när det gäller den vapenvila som har uppstått just nu – som är väldigt bräcklig, ska sägas. Men det kan inte heller vara lätt för palestinierna att återvända till en stad som bokstavligen är jämnad med marken, utan någon som helst infrastruktur, utan sjukhus och utan byggnader att leva i och så vidare.

Vi tror helt enkelt från Vänsterpartiet att det behöver arbetas för ett permanent eldupphör. Det här är någonting regeringen tidigare har motsatt sig – det är bara att kolla protokollet från EU-nämnden det senaste året – men jag undrar om regeringen har ändrat ståndpunkt så att man numera är för ett permanent eldupphör.

Jag har en till fråga som gäller Gaza. Jag undrar, likt Anna Lasses, hur Sverige kommer att driva på i EU för att sätta press på USA i det här fallet. USA kommer att spela en väldigt viktig roll för framtidens fred – eller krig – i området. Frågan är om Sverige kommer att söka någon typ av enighet inom EU för att stå emot den tendens vi ser i USA just nu.

Anf. 14 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Tack, utrikesministern, för ståndpunkten! Vi kan se att det har tillkommit en del sedan informationen i går, vilket är bra och glädjande.

När det gäller Syrien instämmer vi i grunden med regeringens ståndpunkt. Vi tycker att det är väldigt bra att regeringen fortsätter att lyfta fram skyddet av minoriteter. Det är otroligt viktigt. Jag välkomnar också att utrikesministern i det talade ordet lyfter upp både SDF och Turkiets roll. Vi saknade det i dragningen i utskottet i går och även i skrift.

Vi ser verkligen med otroligt stor oro på säkerheten i det kurdiska självstyret. Det gäller såväl det nya styret i Syrien som Turkiet – som lyfts fram här tidigare. Vi instämmer också i Vänsterpartiets oro och tycker att vi verkligen måste komma ihåg vilken roll SDF har spelat i besegrandet av Daish. Vi delar verkligen också den oro för att Daish ska återvända som regeringen lyfter fram i ståndpunkten. Man måste också se att allting samverkar och att det är otroligt viktigt att vi markerar tydligt från Europeiska unionen i den här frågan.

Gällande Syrien menar vi också att det är viktigt att EU driver på för att ansvar ska kunna utkrävas av den tidigare regimen. Det handlar om att ICC ska få tillträde och att bevis ska kunna samlas in – och helst av allt egentligen att Syrien ska ratificera Romstadgan så att domstolen också får förutsättningar att agera. Det tycker vi också är en väldigt viktig del i detta.

När det gäller Gaza välkomnar vi såklart vapenvilan. Vi gläds självklart åt att gisslan har börjat släppas och även över att godtyckligt frihetsberövade palestinska kvinnor och barn nu har börjat släppas.

Nu är det verkligen viktigt att humanitärt stöd får tillgång till hela Gaza. Även om vapenvilan just nu innebär ett slut på det militära dödandet pågår fortfarande det långsamma dödandet, som kommer av brist på mat,

vatten och mediciner. Det kommer att fortsätta om inte tillräckligt med förnödenheter kommer in i Gaza.

Vi kan även konstatera att de som nu återvänder hem många gånger inte har något hem att återvända till. Stora delar av Gaza är fullständigt uttraderade och i dagsläget helt obeboeliga. Och ett ofattbart stort antal barn är föräldralösa. Siffrorna varierar, men de är helt ofattbara. Här krävs ett enormt åtagande. Jag undrar vilken roll som utrikesministern ser att EU kan och kommer att spela i återuppbyggnaden av Gaza. Det är en helt akut fråga.

Det är bra att regeringen driver på för att UNRWA ska få fortsätta ha humanitärt tillträde och för att Israel ska respektera FN-organisationens mandat. Det är dessutom inskrivet i generalförsamlingens stadga.

Men jag måste påtala att det sänds väldigt dubbla budskap när Sverige samtidigt tar bort hela stödet till UNRWA. Och det drabbar mer än bara Gaza då UNRWA:s arbetsområde är klart större än så. Att Sverige självt undergräver UNRWA på detta sätt skadar även den kritik som vi för fram.

I ståndpunkten saknar jag även att det framgår att det är viktigt att både ICC och journalister nu ska ges tillträde till Gaza, att man får komma in och samla bevis och se med egna ögon vad som faktiskt sker på marken.

I detta avsnitt vill jag avsluta med Västbanken. Jag instämmer helt i det Centerpartiet sa tidigare. Vi ser med stor oro på eskaleringen på Västbanken och på att Israel har börjat fokusera alltmer på Västbanken. Det är otroligt viktigt att hålla ögonen på det som sker där och att EU agerar tydligt. UNRWA är dessutom en viktig organisation även på Västbanken.

Vi förväntar oss att regeringen driver på för att EU tydligt driver på även för att bosättningarna ska upphöra. Det är en fråga som vi har återkommit till flera gånger tidigare. Bosättningarna ska också enligt det tidigare domslutet upphöra. Jag undrar om det är en fråga som kan tänkas lyftas upp på associeringsrådet.

Anf. 15 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för dragningen!

Jag instämmer i det som sagts tidigare. De människor som nu vill återvända har egentligen ingenting att återvända till, eftersom Gaza ligger i ruiner. Återuppbyggnadsarbetet kommer att vara otroligt viktigt. Jag undrar om regeringen kommer att driva på inom EU för att en återuppbyggnadsfond för Gaza ska inrättas.

Jag tycker också att det är problematiskt med de dubbla budskapen om UNRWA, som kommer att ha en avgörande roll i att möjliggöra återuppbyggnaden av Gaza men som också spelar stor roll och gör stora insatser på plats, även i andra områden och länder. Det är lite dubbla budskap om synen på UNRWA. Miljöpartiet menar att Sverige absolut borde stärka den finansieringen.

Jag kommer nog att få anledning att återkomma med en avvikande ståndpunkt, men jag börjar med frågan om Sverige kan vara en ledande och drivande kraft för att skapa en återuppbyggnadsfond inom EU.

Anf. 16 DANIEL RIAZAT (V):

Jag har en kort fråga angående patienterna från Gaza. Av någon anledning kan Sverige tydligen inte ta emot dem. Det stämmer inte; jag är

lite ironisk här. Andra länder har uppenbarligen lyckats med att ta emot patienter. Jag skulle säga att det snarare handlar om vilja än om att kunna eller inte kunna.

Väldigt många människor från Palestina har just nu stora vårdbehov. EU kanske kan samarbeta om detta på något sätt. Vi har betydligt mer resurser och inte sönderbombade sjukhus helt enkelt. Därmed skulle vi också kunna ta ett större ansvar.

Kommer Sverige att driva den frågan på något sätt? I svensk inrikespolitik har regeringen inte velat göra det. Jag undrar om man kan tänka sig att göra det som ett samarbete på EU-nivå.

Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Det var ganska många frågor i ett sjuk. Jag hoppas att jag ska kunna hantera dem på ett korrekt sätt.

Jag börjar med Anna Lasses frågor om USA:s inställning i Mellan-östern framöver. Vi har en särskild punkt på dagordningen om relationen mellan EU och USA som vi kommer att återkomma till.

Det är klart att USA spelar en viktig roll för utvecklingen i Mellan-östern. Det har kommit uppgifter om att Trumpadministrationen bidrog i förhandlingarna om vapenvila i Gaza. Som jag har sagt tidigare tror jag att det är bra att den nya administrationen också känner att de har intressen i den vapenvila som förhandlats fram.

Vi har sett beslut om att USA upphäver sina bosättnings sanktioner. Det går i en annan riktning än EU:s politik på området. Men med det sagt har både jag och ledamöterna här i nämnden framhållit att USA kommer att vara en viktig partner för EU och för oss. Det är svårt att sja om exakt hur de kommer att agera. Än så länge vet vi delvis vad de sagt men inte hur de kommer att agera. Jag tror att vi kommer att få följa detta mycket nära.

När det gäller frågan om associeringsråd med Israel kan jag säga att det är ett viktigt tillfälle att både framföra kritik och tala om breda samsarbetsområden. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

När det gäller nordöstra Syrien konstaterar jag att stabilitet i hela Syrien är en förutsättning för att landet ska kunna bli fritt och demokratiskt och för att alla syrier ska kunna få sina rättigheter tillgodosedda. EU är också mycket tydligt i sin uppfattning att Syriens territoriella integritet måste respekteras för att kunna bygga ett stabilt och fritt Syrien.

När jag träffade Turkiets utrikesminister Fidan tidigare i veckan tog jag upp det och den princip som också återspeglas i det så kallade Aqaba-uttalandet, som antogs vid ett möte i Jordanien i december där både regionens länder och EU deltog. Det utgör en viktig grund för ett fortsatt arbete.

Regeringen följer noggrant och är bekymrad över de rapporter som inkommer om fortsatta strider i norra Syrien. Sverige och EU har upprepade gånger uppmanat till deeskalering och till ett konstruktivt agerande från alla parter. Jag tog själv upp det med Turkiet när jag var i Ankara tidigare i veckan.

Det bästa vore naturligtvis om vi kunde få till stånd en syrisk lösning där det nya styret i Damaskus i samtal med SDF kan komma överens om en väg framåt. EU har varit mycket tydligt med att Syriens minoriteters,

däribland kurderna, rättigheter måste respekteras och att den övergångsprocess som nu pågår också ska vara inkluderande.

Jag konstaterar också att Turkiet är och förblir en viktig aktör i Syrien. För regeringens del är det viktigt att vi för en dialog med Turkiet om hur vi bilateralt och multilateralt, inte minst som EU, kan samarbeta för att säkra Turkiets legitima säkerhetsintressen på ett sätt som också bidrar till långsiktig stabilitet i Syrien.

Jag går över till sanktionerna. Jag redovisade i anförandet det arbete som pågår och som innebär att FAC på måndag kan uttrycka politiskt stöd för vissa sanktionslättnader samtidigt som vi dels är tydliga i våra krav och förväntningar, dels bibehåller sanktionerna mot bland annat Assadregimen. Syftet är naturligtvis att stödja det syriska folket.

Jag kan ärligt säga att det inte är helt lätt att hitta en balans i vägen framåt. Vi vill ju hela tiden skapa incitament och drivkrafter för att det nya styret ska föra landet i rätt riktning. Det kommer att bli en diger uppgift.

Exakt hur sanktionslättnaderna ska utformas kommer alltså att diskuteras de närmaste veckorna. Vissa lättnader kan komma att göras i närtid, men andra lättnader blir då föremål för analys längre fram. Jag tror att vi kommer att få all anledning att återkomma till detta.

Jag vet inte hur många gånger jag har sagt i nämnden att regeringen stöder en permanent vapenvila. Den nu rådande vapenvilan syftar också till att nå ett varaktigt slut på stridigheterna. Regeringen välkomnar naturligtvis detta och uppmanar samtliga parter att följa vapenvilan. Sverige röstade också för den generalförsamlingsresolution som antogs i december där man krävde en omedelbar och permanent vapenvila samt ett villkorslöst frigivande av gisslan.

När det gäller Daish i Syrien delar vi det globala samfundets oro för ökade attacker från Daish efter Assadregimens fall. Därför är det positivt att EU har identifierat motverkande av extremism och terrorism som ett prioriterat område för möjligt framtida EU-stöd till Syrien. Detta är också en fråga som Sverige arbetar med inom ramen för den regionala biståndsstrategin för Syrienkrisen.

Det är fundamentalt att säkerheten säkerställs i de läger i nordöstra Syrien som kontrolleras av det kurdiskledda självstyret och där bland annat Daishmedlemmar hålls. Sverige är som ni vet även en del av den globala koalitionen för att bekämpa Daish, vilket är ett viktigt samarbete för att motverka terrorism och instabilitet. Och SDF förblir en viktig aktör och samarbetspartner till den globala koalitionen mot Daish.

Alexandra Völker nämnde ansvarsutkrävandet. Det är en otroligt angelägen fråga, som Sverige dessutom har arbetat med länge, och en viktig del av transitionsprocessen. Med Assads fall finns det förhoppningsvis bättre förutsättningar för att till exempel säkra bevis, vilket vi väl delvis redan sett. Som jag nämnde i ståndpunkten är ansvarsutkrävande ett av de områden där EU tittar på hur vi kan ge stöd.

Jag tycker också att det är rätt och rimligt att uppmuntra det syriska övergångsstyret att ansluta sig till Romstadgan. EU har sedan länge ansett att situationen i Syrien under Assadregimen borde tas till ICC. Denna punkt tar jag gärna med mig till FAC på måndag.

När det gäller UNRWA har Sverige haft ett mångårigt partnerskap och länge varit en av organisationens största och mest generösa givare. Regeringen ser löpande över Sveriges humanitära engagemang för att se till att

de svenska biståndsmedlen fördelas på bästa sätt. Sett till den samlade bilden på marknaden har regeringen nu valt att kraftigt öka stödet till civilbefolkningen genom andra humanitära partner. Prioriteringen är att stötta människor i nöd, oavsett vilka kanaler som används. Men vi fortsätter också att driva den helt centrala frågan om ökat humanitärt tillträde.

Regeringen är väl medveten om UNRWA:s verksamhet utanför Gaza. Också Sveriges engagemang är regionalt. Beslutet om att kraftigt öka beredskapen för ytterligare humanitärt stöd innebär att vi avsätter 800 miljoner kronor till den humanitära krisen i Gaza och regionen.

Återuppbyggnaden av Gaza kommer att stå högt på dagordningen framöver. Jag hoppas att många aktörer ska känna ett starkt ansvar. EU kommer naturligtvis att ha en viktig roll i detta. Världsbanken har förklarat sig redo att ta ansvar för en fond för återuppbyggnad. Det är något som vi välkomnar.

Jag instämmer i att situationen på Västbanken med ökade spänningar och våldsamheter är mycket oroande. Vi följer noga utvecklingen i Jenin och på andra platser och noterar våldsamma bosätтарыttacker och pågående israeliska militäroperationer men också uppmaningar från Hamas och andra terroristorganisationer till våldsanvändning. Det är naturligtvis en annan utveckling än den vi vill se. Vapenvilan i Gaza bör ligga till grund för förnyade ansträngningar för en tvåstatslösning och inte det motsatta.

Regeringen har varit och kommer att förbli tydliga med att bosättningsarna och bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver en tvåstatslösning och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Bosätтарыvåldet måste upphöra, och som ni vet agerar vi för ytterligare restriktiva åtgärder mot extremistiska bosätтары. Detta kräver EU-enighet, som är beklagligt svåruppnådd. Men det hindrar inte oss från att jobba vidare. Situationen på Västbanken är en av de frågor som bör bli en del av EU:s associeringsråd om någon månad.

Alexandra Völker tog också upp den viktiga frågan om tillträdet för journalister till Gaza bland annat. Det är en angelägen fråga. Regeringen har därför lyft upp den inom EU. Internationella medier måste ges tillträde till Gaza, och medier som är på plats måste kunna verka tryggt och säkert. Det är oacceptabelt att journalister skadas och dödas i tjänsten.

Sverige är och förblir en av världens största biståndsgivare för att stötta oberoende medier, och regeringen kommer att fortsätta kräva att medier ges tillträde till konflikttrabbade områden och att de ska kunna verka tryggt och säkert. Vi ser att detta också kan bli en fråga för associeringsrådet.

Sedan kom en fråga om medicinsk evakuering. Det är en fråga som hanteras av Socialdepartementet. Vad jag förstår är det alltså en levande fråga. Huruvida frågan kommer upp på EU-nivå är inget som jag fått några signaler om. Det är ofta nationell lagstiftning som ligger till grund för mottagandet.

Anf. 18 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag tackar för svaret.

Utöver journalister var min fråga även kopplad till ICC:s tillträde till Gaza under vapenvilan.

Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V):

När det gäller Syrien har jag en följdfråga som är kopplad till Turkiet. Jag ställde också en fråga om vad regeringen anser om hur Turkiet bidrar till stabiliteten genom att man på daglig basis flygbombar kurdiska områden. På vilket sätt stabiliseras läget i Syrien genom den typen av handlingar? Är det något som den svenska regeringen har pratat om när man senast mötte Turkiets utrikesminister?

Vi vet att Turkiets inställning är att det kurdiska styret består av terrorister, trots att det styret har varit helt avgörande för att besegra Isis under en mycket svår period i städer som Kobane och andra områden. Har det förts några samtal? Hur ser regeringen på att Turkiet agerar på det sättet?

Vi vet att det har kommit många grävande journalister. De journalisterna sitter i fängelse i Turkiet i dag, men de har visat på att den turkiska statsmakten direkt har stöttat Daish och andra terrorgrupper. På vilket sätt bidrar det till stabiliteten i Syrien? Är det något man har pratat om?

Sedan har vi Palestina och Gaza. Jag vet att medicinsk evakuering inte finns på dagordningen, men det jag undrar är om Sverige ändå avser att göra detta. Jag uppfattar det som att det är möjligt att lyfta upp sådana ärenden när man diskuterar så pass breda frågor. När rubriken är Situationen i Mellanöstern, där Gaza är en av punkterna, är det möjligt att ta upp frågan oavsett vad som behöver göras i lagstiftningen.

Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag börjar med den sista frågan.

Det är ofta nationella beslut som ligger till grund för en sådan evakuering, och det finns ingen diskussion på EU-nivå om att man ska ha ett samarbete om detta. Därför kommer inte heller den frågan att föras upp på dagordningen från vår sida. Jag har inga nya besked att ge när det gäller Socialdepartementets arbete.

Sedan var det frågan om Turkiets roll i Syrien. Det är naturligtvis viktigt med en nära och uppriktig dialog med Turkiet om Syrien, givet landets roll och inflytande i landet. Detta sker inte minst genom EU, som vid flera tillfällen har förmedlat sina tydliga positioner till Turkiet.

HRVP är i Ankara i dag, och kommissionens ordförande von der Leyen mötte också Erdoğan i december. Bland EU:s budskap finns vikten av en inkluderande, fredlig och stabil framtid för Syrien och av Syriens territoriella suveränitet och integritet.

von der Leyen betonar även Turkiets centrala roll i att stabilisera regionen, inte minst för att motverka att terroristgrupper såsom Daish utnyttjar situationen för att återvinna mark. Jag hade själv ett liknande samtal med min turkiska kollega i veckan. Jag utgår från att EU:s dialog om dessa frågor kommer att fortsätta.

Jag vill framhålla att Sverige verkar för att folkrätten respekteras, med FN-stadgan som grund. Sverige står bakom EU:s uppmaningar till Turkiet att inte bemöta säkerhetshot från norra Syrien med militära medel.

När det gäller Alexandra Völkers fråga om ICC är det rimligt att ICC naturligtvis ges förutsättningar att genomföra sina utredningar, och det gäller såklart också Gaza.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:
Då ska vi se vilka avvikande ståndpunkter som finns.

2024/25:19
24 januari

Anf. 22 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag ska försöka sammanfatta. Vi fick flera bra bejakande svar, och jag tackar för det.

Det vi fortfarande ändå saknar i ståndpunkten är bland annat att jag uppfattade att utrikesministern uttryckte – jag kan inte säga ordagrant – något om nya etableringar av bosättningar. Vi tycker att det också ska framgå av ståndpunkten att när det gäller associeringsrådet med Israel ska det vara tydligt att de israeliska bosättningarna ska upphöra och att man ska lämna ockuperad mark. Det tycker vi är oerhört viktigt, och där anmäler vi avvikande ståndpunkt.

Vi vill också anmäla avvikande ståndpunkt om UNRWA. Vi tycker absolut att det är bra att regeringen välkomnar detta – eller vilket ord man nu använde – men det är för svagt utifrån det dubbla budskap som Sverige sänder när det gäller UNRWA och att Sverige har valt att dra tillbaka stödet. Vi tycker att den skrivningen måste vara betydligt skarpare.

Anf. 23 ANNA LASSES (C):

Vi fick ett bra svar om associeringsavtalet. Det ska bli intressant att höra återrapporten senare. Jag tänker mer att det blir ett medskick när det handlar om bosättarrörelsen.

Däremot ställer jag mig bakom den avvikande ståndpunkten när det gäller UNRWA, som lyftes fram av Socialdemokraterna.

Anf. 24 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Även vi från Miljöpartiet har tidigare anmält avvikande ståndpunkter som handlar om just UNRWA och även associeringsavtalet. Vi anser att det ska suspenderas. Vad gäller återuppbyggnadsfonden tycker vi att Sverige kan inta en mycket mer aktiv roll. De två punkterna vill vi anmäla som avvikande ståndpunkt.

Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V):

Vi instämmer i det som har sagts om UNRWA och även vad gäller återuppbyggnadsfonden. Utöver detta – något vi har nämnt tidigare – är det vapenembargot gentemot Israel, vilket tyvärr inte har genomförts. Där anmäler vi avvikande ståndpunkt.

Genom associeringsavtalet ges Israel fördelar, vilket bör tas bort om det ska bli ett fungerande associeringsråd. Vi följer helt enkelt upp de avvikande ståndpunkter som vi har haft sedan tidigare och som fortfarande är aktuella. Till exempel i fallet om permanent eldupphör har regeringen sagt att man numera stöttar oss i frågan, så vi behöver inte anmäla avvikande ståndpunkt där.

Sedan är det frågan om Turkiets roll i Syrien och kurdernas situation. Där vill jag anmäla avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet gällande det som har sagts om Turkiet. Vi anser inte att Turkiet, som de facto har en destabiliserande roll i Syrien och som stöttar olika jihadistgrupper, kommer att bidra till en stabilisering i området. För oss är det viktigt att minoriteters, kvinnors och andras rättigheter säkras i hela Syrien, inklusive

i nordöstra Syrien. Med anledning av detta och vad regeringen har framfört vill vi anmäla avvikande ståndpunkt.

Sedan var det frågan om medicinsk evakuering av patienter från Gaza. Jag håller över huvud taget inte med regeringen, utan det är fullt möjligt att ta upp den typen av frågor på EU-nivå. Det vill jag också anmäla som avvikande ståndpunkt.

Anf. 26 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag har inte uppfattat att regeringens syn på medelstilldelning till UNRWA är föremål för samråd i det här fallet.

Jag delar ledamöternas uppfattning att återuppbyggnad är en helt central fråga när vi går framåt efter vapenvilan. Det är välkommet att Världsbanken har tagit på sig att leda arbetet med en återuppbyggnadsfond. Det kan vara ett effektivt sätt att jobba framåt.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Låt oss börja med att reda ut frågan om UNRWA. Jag tolkar det som att den avvikande ståndpunkten handlar om det som omfattas av rådsdagordningen men inte regeringens medelstilldelning. Är det korrekt uppfattat? Svaret är ja.

Kan man möjligen sammanfatta detta så att det finns en gemensam avvikande ståndpunkt om den del som eventuellt ska diskuteras på rådsdagordningen om UNRWA från de fyra partierna S, V, MP och C, och därtill finns det varsin egen avvikande ståndpunkt från S respektive V respektive C respektive MP? Är det korrekt uppfattat? Alla nickar. Svaret är ja.

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med de avvikande ståndpunkter som jag just redogjort för.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Förbindelserna EU–USA.

Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Dagordningens sista diskussionspunkt gäller relationen mellan EU och USA.

Donald Trump installerades som USA:s 47:e president den 20 januari och har nu formellt tillträtt ämbetet. Trump har gjort utnämningar för sin administration, och processen med att bekräfta dessa i kongressen pågår. Bland annat är nu Marco Rubio bekräftad som ny utrikesminister.

Regeringen verkar för att stärka den viktiga relationen mellan EU och USA. En stark transatlantisk länk är omistlig för Europas säkerhet. Vår djupa och nära relation är långsiktig. Det är också grundläggande att den politiska dialogen är ansvarsfull och präglas av ömsesidig respekt samt är förankrad i demokratiska processer.

Trump har under sina första dagar vid makten undertecknat en rad exekutiva beslut. EU ser just nu över vilka effekter dessa kommer att få för EU och om de kräver några omedelbara åtgärder. Ett starkt intresse för Sverige och EU är att stödet till Ukraina upprätthålls. Fortsatt amerikanskt militärt stöd till Ukraina är i det avseendet avgörande. En förutsättning för fortsatt amerikanskt engagemang i Ukraina och i förlängningen Europa är att stärka den europeiska försvarsförmågan, bygga ut vår egen försvarsindustriella bas och ytterligare öka det gemensamma stödet till

Ukraina. Sverige tar sitt ansvar genom vårt omfattande stöd till Ukraina och genom att leva upp till Natos 2-procentsgolv.

I relationen till USA är handel och ekonomi också prioriterade frågor. Som en exportorienterad ekonomi har Sverige alltid varit en förespråkare av fri, hållbar och regelbaserad världshandel. Tullar riskerar oftast att få betydande negativa konsekvenser för handel, tillväxt och sysselsättning. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter att verka för frihandel i EU, som är den viktigaste plattformen för vår handelspolitik och för långsiktiga förutsebara regler som ska gälla för alla.

Klimatpolitiken är en annan viktig prioritering för regeringen, oavsett vilken politik USA för. Klimatförändringar är en global fråga som kan få globala svar, där engagemang från stora utsläppare som USA och Kina är avgörande. För Sverige är det grundläggande att fortsätta värna och utveckla EU:s ställning som ledande aktör i det internationella klimatarbetet.

Anf. 29 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Det är mycket på dagordningen den här veckan som har känts som oerhört rörlig materia. Den här punkten har definitivt känts som en sådan med tanke på presidentinstallationen i måndags.

Vi kan konstatera att Trump även denna gång ser ut att göra det han säger att han ska göra. Bara under den här veckan har han hunnit fatta ett stort antal beslut som får stora konsekvenser. Det är klimatavtalet, WHO och så vidare.

Beslut som just nu är på gång inom det amerikanska politiska systemet är sanktioner mot Internationella brottmålsdomstolen, ICC, ett sådant. I dessa oroliga tider är det oerhört viktigt att vi värnar om de institutioner och de verktyg vi har för att upprätthålla internationell rätt. Inte minst med tanke på Rysslands invasion av Ukraina ser vi vilken viktig roll domstolen kan spela. Om de sanktioner som har aviserats införs kommer det att få förödande konsekvenser för domstolen, framför allt om inte motåtgärder vidtas.

Alla medlemsländer har ratificerat Romstadgan, och vi anser nu att det är oerhört viktigt att EU står upp för den i Internationella brottmålsdomstolen. Vi tycker att det bör framgå i ståndpunkten med tanke på det akuta läget.

Jag undrar också hur utrikesministern ser på möjligheten för EU-kommissionen att använda sig av den blockerande stadgan för att motverka sanktionerna från USA.

Vi instämmer i att värna en fri, hållbar och regelbaserad världshandel, men vi saknar ordet rättvis. Vi tycker att den ska vara fri, hållbar, rättvis och regelbaserad. Det önskar jag ska ingå i ståndpunkten.

Avslutningsvis uppfattade jag inte heller i det talade ordet att det sades något om den regelbaserade världsordningen. Vi tycker att det är viktigt att EU markerar vikten av att behålla en regelbaserad världsordning och att försök till bilateral utpressning av enskilda medlemsstater i EU måste mötas med principfasthet, enighet och gemensamma reaktioner. EU måste tydligt stå upp för våra yttre gränser – och det ska framgå i ståndpunkten.

Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V):

Jag instämmer i allt som har sagts från Socialdemokraternas sida.

2024/25:19
24 januari

Vad gäller Ukraina måste en dialog fortsätta föras. Det finns en oro när Trumpadministrationen har tydliga kopplingar till Putin, vilket gör läget otryggt för framtiden.

Jag instämmer också i vad som har sagts om den regelbaserade världsordningen, och vi ställer oss bakom frågan om rättvis handel. Vi fyra partier har tillsammans anmält avvikande ståndpunkter i en rad ärenden.

Sedan undrar jag om klimatpolitiken. Det är ju oroväckande att USA drar sig ur Parisavtalet, även om det inte är förvånande att en högerextrem regering gör på det sättet. Jag undrar på vilket sätt Sverige kommer att agera för att EU fortsatt ska vara ledande när också Sverige går åt det motsatta hållet. Också i en svensk kontext har ju klimatpolitiken gått åt helt fel håll, och de fossila utsläppen ökar. Hur ska vi agera för minskade utsläpp när vi ökar utsläppen i vårt land, undrar jag.

Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Den regelbaserade världsordningen är det självklart att regeringen fortsatt står bakom.

När det gäller sanktioner mot ICC har vi i Sverige tillsammans med övriga EU och andra likasinnade till amerikanska motparter förmedlat vår oro för att de föreslagna sanktionerna mot ICC allvarligt skulle påverka domstolens förmåga att utföra sitt viktiga arbete, bland annat i situationer som Ukraina, Myanmar, Sudan och Venezuela.

EU ser nu på vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att mildra effekterna av de förestående amerikanska sanktionerna när det gäller EU-företag vars tjänster domstolen är beroende av. En av de åtgärder som övervägs inom EU är att aktivera den så kallade blockerandestadgan. Det är ett beslut som i så fall skulle fattas av kommissionen. Regeringen stöder en sådan aktivering.

Klimatfrågan är som sagt något som bekymrar regeringen mycket. Sverige ska stötta EU i att fortsätta att ha ledarskapet för klimatförändrings- och klimatfinansieringsfrågorna. Klimatfrågan, liksom svenska lösningar för den gröna omställningen, kommer fortsatt att vara en viktig del av vår bilaterala dialog med USA. En mycket viktig fråga att driva blir att utöka den internationella klimatfinansieringen från nya givarländer och den privata sektorn.

Anf. 32 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för svaren på de frågor som ställdes tidigare! Då behöver jag inte fundera över dem.

Jag skulle ändå vilja komma med ett starkt medskick. I princip ända sedan valet i USA har vi talat om behovet av att EU verkligen går samman, slutar leka följa John efter USA och i stället blir en egen stark enhet som kan stå på egna ben. Det gäller väl egentligen oavsett vad Trump fattar för beslut.

Sedan håller jag med om beskrivningen. Det är klart att Trump kommer att försöka fatta så många beslut som möjligt i enlighet med det han säger. Sedan kommer det ibland att ta stopp av olika skäl. Men det bästa sättet att möta detta är absolut inte att avvakta. Snarare är det att se till att vi reser oss, så att EU blir en stark enhet.

Jag kommer alltså med en vädjan och ett starkt medskick om att Sverige verkligen ska driva på för detta tillsammans med likasinnade så att vi får ihop allt detta i hela EU.

2024/25:19
24 januari

Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Det som händer i USA och de signaler det sänder är väldigt oroväckande. Det är också oroväckande om andra kommer att ta efter, inte minst vad gäller klimatpolitiken. Därför är det glädjande att detta betonas i den svenska ståndpunkten, även om det står i stor kontrast mot det dokument som EPP beslutade om i Berlin, där man sa att man vill pausa klimatpolitiken i EU. Även Sveriges statsminister Ulf Kristersson var där i sin egenskap av ordförande för Moderaterna. EPP är ju en partigrupp där Kristdemokraterna och Moderaterna ingår.

Står regeringen bakom den paus som man har beslutat om, som man säger står i vägen för tillväxt inom EU, eller står man upp för det avtal som man har ingått genom Parisavtalet, Green New Deal, Fit for 55 med mera?

Anf. 34 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag tackar utrikesministern för det tidigare svaret. Det är särskilt glädjande att regeringen stöttar aktiverandet av blockerandestadgan. Det svaret tackar jag verkligen för.

Jag missade i mitt förra inlägg att nämna SRHR. Det är ju otroligt viktigt. Trumps beslut att lämna WHO är en tydlig signal. Vi såg också hur det var under hans tidigare presidentskap.

Just nu är läget i världen så mycket värre än det var tidigare. Resurserna till olika biståndsområden är ännu begränsade. Detta gör att det är otroligt viktigt att EU samverkar för att vi inte ska få en för stor tillbakagång – helst ingen tillbakagång alls – utan i stället komma framåt på området sexuell och reproduktiv hälsa.

Vi ser med enorm oro på vart världen kommer att ta vägen under de kommande fyra åren. Det kommer verkligen att krävas motkrafter. Även Sverige har tyvärr minskat sitt bistånd på det här området. Det finns all anledning för EU att kraftsamla och fundera på hur man kan möta upp när USA backar undan.

Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V):

Jag instämmer med alla föregående talare. Anna Lasses tog upp detta med att blint följa USA, vilket jag upplever att många länder tyvärr har gjort ganska länge. När denna typ av auktoritära ledare kommer till makten förstår man att det kanske inte var så bra att göra det. Från Vänsterpartiets sida vill vi säga att en anledning till den avvikande ståndpunkt som vi vill anmäla är just att vi inte tycker att Sverige ska utöka samarbetet med USA i det här fallet, för det kommer att bli svårt att samarbeta på en rättvis grund.

Jag skulle också vilja ta upp frågan om Grönland. Finns det någon anledning till att detta inte uttryckligen finns med i den svenska ståndpunkten? Det finns i och för sig ett problem med att Grönland redan är koloniserat av Danmark. Men nu får Trump alltså plötsligt för sig att han har rätten att komma och ta över ett land utan vidare, ett land som är kopplat till EU. Jag förstår inte varför det inte uttryckligen finns med i

ståndpunkten att Sverige kommer att verka för att motsätta sig Trumps linje gällande Grönland.

Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Jag uppfattar att det finns både frågor och medskick.

Låt mig börja med klimatet. Det är naturligtvis oroande att USA nu lämnar Parisavtalet. Klimatförändringarna är som sagt en global fråga som kräver globala svar. Engagemang från stora utsläppare som USA, Kina, Indien och Brasilien är avgörande för att vi tillsammans ska nå klimatmålen.

Sverige är väl förberett och kommer att fortsätta arbeta för internationellt samarbete, kunskapsutbyte och frihandel. EU har en central roll i detta, och det är grundläggande att värna och utveckla EU:s ställning som ledande aktör i det internationella klimatarbetet.

Ett brett samarbete är avgörande, och i dialogen med USA kommer regeringen att fortsätta att lyfta fram behovet av den gröna omställningen. EPP:s förslag kommer inte att komma upp på rådsmötet.

När det gäller Grönland har Danmarks statsminister Mette Frederiksen uttalat sig, och regeringen delar Frederiksens uppfattning, alltså att det är Danmark och Grönland som bestämmer över sig själva. Vi uppmuntrar en ansvarfull dialog som respekterar folkrätten och andra internationella normer på ett sätt som bidrar till stabila och goda internationella relationer.

En grundprincip för Sverige är naturligtvis alla nationers rätt till självbestämmande och territoriell integritet. Det är också den principiella grunden för vårt stöd till Ukraina. Vi försvarar yttrandefriheten, men en fungerande politisk dialog över gränserna bygger också på respekt för andra länders demokratiska processer. Detta för vi naturligtvis fram i alla sammanhang där det är relevant.

Frågan om SRHR är något annat som bekymrar regeringen. Det politiska motståndet mot SRHR fortsätter att öka globalt, samtidigt som det råder fortsatt hög mödradödlighet och utbredd förekomst av sexuellt och könsrelaterat våld och skadliga sedvänjor. Kvinnors, flickors och hbtqi-personers fulla åtnjutande av de mänskliga fri- och rättigheterna är prioriterade frågor i Sveriges internationella utvecklingssamarbete.

Vi kommer att analysera konsekvenserna för Sverige och EU när det gäller vad det innebär om USA skulle dra ned på sitt stöd på detta område, som vi bedömer är så högt prioriterat.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Nu ska jag försöka sammanfatta eventuella avvikande ståndpunkter.

Anf. 38 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Vi vill anmäla den traditionsmässiga avvikande ståndpunkten om att vi vill ha en rättvis världshandel.

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:

Just ja, samtliga fyra oppositionspartier hade en avvikande ståndpunkt om rättvis världshandel.

Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V):

Den hade vi alltså gemensamt. Sedan har vi i Vänsterpartiet en avvikande ståndpunkt som handlar om att vi inte anser att man ska utöka samarbetet med USA som det uttrycks, även om man naturligtvis bör samtala när det gäller Ukraina och andra viktiga frågor. Men vi vill inte se ett generellt utökat samarbete.

Vi anser inte att regeringen tar situationen gällande USA på tillräckligt stort allvar. Det sänder kanske inte superbra signaler att regeringen själv går åt fel håll i flera politiska frågor, vilket gör att det blir svårt att ställa krav på andra länder.

Anf. 41 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Vi har en gemensam avvikande ståndpunkt om rättvis handel, som sagt.

Även om jag uppskattade utrikesministerns svar vill vi ändå anmäla en avvikande ståndpunkt gällande vikten av att prioritera SRHR-frågan och att ha den högt på agendan i Sveriges ståndpunkt för att driva på för att EU ska ta ett krafttag i dessa frågor.

Anf. 42 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en gemensam avvikande ståndpunkt från S, V, C och MP om rättvis handel, en gemensam avvikande ståndpunkt från S och V om SRHR och därutöver en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet om relationerna till USA i stort.

Vi går vidare till nästa dagordningspunkt, Övriga frågor.

Anf. 43 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag tar det helt kort. Dagen före FAC äger det så kallade presidentvalet rum i Belarus. Regimens brutala förtryck mot all form av politiskt deltagande, oberoende medier och civilsamhälle gör att det saknas förutsättningar för att valet ska kunna betraktas som fritt och rättvist. Det är därför glädjande att Svjatlana Tsichanouskaja, ledare för de belarusiska demokratiska krafterna i exil, har bjudits in av HRVP Kallas till en informell middag med EU:s utrikesministrar samma kväll. Regeringen verkar för att EU ska skärpa sanktionerna mot Belarus, både för den interna repressionen och för stödet till Rysslands aggression.

I samband med FAC kommer det även att ordnas en informell frukost om så kallade hybridhot.

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi tackar utrikesministern med medarbetare för deltagandet vid dagens EU-nämndssammanträde. Trevlig helg!

Anf. 45 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Tack detsamma!

§ 2 Jordbruks- och fiskefrågor

Statssekreterare Daniel Liljeberg

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 9–10 december 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 27 januari 2025

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Vi har med oss statssekreterare Daniel Liljeberg, och vi hälsar honom och hans medarbetare hjärtligt välkomna till dagens sammanträde med EU-nämnden – med särskilda gratulationer till det nya uppdraget som statssekreterare hos jordbruksministern!

Vi tar oss in på den första delen av detta, som gäller en återrapport.

Anf. 47 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Nämnden har mottagit en rapport; jag har inget ytterligare att tillägga om det inte finns frågor från nämndens ledamöter.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Några sådana noterar jag inte. Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Ordförandeskapets arbetsprogram.

Anf. 49 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! På rådsmötet väntas det polska ordförandeskapet presentera sitt arbetsprogram och prioriteringar inom jordbruks- och fiskeområdet. Vi förväntar oss ingen diskussion vid mötet i den här frågan.

På jordbrukssidan planerar ordförandeskapet för diskussioner om den aviserade visionen för jordbruk och livsmedel. Dessa diskussioner ska i sin tid följa in i arbetet om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken.

Vidare kommer de att prioritera att stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan. En del i det arbetet blir att föra diskussionerna framåt om förordningen om gränsöverskridande tillsyn mot otillbörliga handelsmetoder liksom förslag om ändringar i tre förordningar: den samlade marknadsordningen, CAP-förordningen och förordningen om strategiska planer. En första diskussion om de här förslagen väntas på rådsmötet nu i januari.

Därutöver planerar ordförandeskapet för återkommande diskussioner om situationen på jordbruksmarknaderna och handelsrelaterade jordbruksfrågor. Ordförandeskapet kommer också att fortsätta arbetet med förslagen om skydd av djur under transport, hundars och katters välfärd och spårbarhet, förhandlingarna om produktion och marknadsföring av växtförökningsmaterial och skogsodlingsmaterial, nya genomiska tekniker och skogsövervakningsförslaget.

Avslutningsvis kommer ordförandeskapet att på fiskeområdet följa upp de årliga TAC- och kvotförhandlingarna.

Anf. 50 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för dragningen!

Det är en ganska kort svensk ståndpunkt, där man säger att man är positiv till några saker. Det står dock inte att man är positiv till det som kommer att göras angående skogen och skogsövervakning. Min första fråga är därför hur regeringen ser på förslaget om skogsövervakning och att det kommer att prioriteras.

Jag undrar vidare om Sverige i samtalen om fisket kommer att driva på för en långsiktig strategi för återhämtning av utarmade ekosystem på fiskesidan. Östersjön utgör ett exempel som är akut och som också är i närområdet och väldigt relevant för Sverige. Jag menar att vi skulle behöva se ett engagemang från Sverige där man driver på för European Oceans Pact, där man ser ambitionshöjningar och prioriterar återhämtning av hav men också juridiskt bindande åtgärder för att kunna leverera på detta.

Jag har tidigare uppfattat att engagemanget i fiskefrågan har ökat från regeringens håll, så det vore bra att veta hur regeringen ställer sig till detta.

Anf. 51 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Gällande fiskefrågan hade vi ju en ganska lång diskussion om detta förra gången fisket var uppe. Då upplevde jag att det fanns någon form av enighet om att man verkligen bör följa upp de årliga TAC-reglerna och kvotförhandlingarna och att Sverige ska ta en aktiv roll i detta.

Mer av ett medskick är att Sverige verkligen tar ställning för djurskyddet under transport.

Anf. 52 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Vi har lyssnat till medskicken. Regeringen är aktiv i fiskefrågorna, och vi har framfört att vi skulle vilja se ett nytt regelverk kring artiklarna 4.6 och 4.7 och vad som är hållbart för det framtida fisket. Detta är alltså en fråga som regeringen definitivt arbetar med.

När det gäller skogsövervakningsförslaget finns det bekymmer. Sverige är ett stort land med mycket skog, och vi tror att det finns en övertro i kommissionen kring satellitövervakning. Vi ser därför bekymmer kring hur det skulle kunna utveckla sig.

Djurskydd under transport och djurskyddslagstiftningen generellt är prioriterade områden även för regeringen, vilket jag uppfattar framgår av ståndpunkten.

När det gäller det polska ordförandeskapet uppfattar vi att man i juni kommer att presentera närmare hur man ser på situationen.

Anf. 53 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag kan notera att vi inte delar bilden av vikten av skogsövervakningen. Det här förslaget är viktigt för Sveriges del just för att vi är ett skogsland, men regeringen vill sätta sig på tvären och tackar nej till kunskap som skulle kunna vara till gagn just för den svenska skogsindustrin och skogsbruket.

Vi menar att man i stället skulle behöva driva på för att få detta till stånd och se till att det kan användas på ett klokt sätt, just eftersom vi är ett skogsland.

Det är också ganska bråttom när det gäller den kommande European Oceans Pact som ska leverera förslag innan sommaren och presenteras på FN:s stora havskonferens i juni, och vi tycker inte att den svenska

ståndpunkten reflekterar den positiva inställning eller den insikt som tidigare har diskuterats.

Jag vill därför anmäla en avvikande ståndpunkt. Jag tycker att det ska framgå att Sverige välkomnar och ser positivt på skogsövervakningsförslaget samt att Sverige ska vara en drivande kraft i att få till juridiskt bindande lagstiftning kring fisket.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Det här är som sagt en informationspunkt, så vi får se vad regeringen säger.

Anf. 55 DANIEL RIAZAT (V):

Jag vill bara kort säga att vi har lyft fram våra ståndpunkter tidigare och att vi ställer oss bakom det som Miljöpartiet har fört fram.

Anf. 56 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Som ordföranden nämnde är detta en informationspunkt om det polska ordförandeskapets ambitioner. Vi har lyssnat till inläggen här.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Med detta tackar vi så mycket för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Handelsrelaterade jordbruksfrågor.

Anf. 58 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

I likhet med på rådsmötet i oktober kommer fokus även denna gång att ligga på internationella och bilaterala handelsfrågor och framför allt överenskommelsen om ett frihandelsavtal med Mercosur.

Ordförandeskapet har också ställt två frågor för att rama in diskussionerna. Den ena frågan handlar om vilka ytterligare analyser som kan göras om känsliga sektorer i EU:s frihandelsavtal och hur ekonomiskt stöd till jordbrukssektorn kan utformas. Den andra frågan adresserar de handelshinder som medlemsstaterna upplever för sin livsmedels- och jordbruksexport samt hur dessa hinder kan lösas ut.

Regeringen anser att det är viktigt att sätta de ekonomiska effekterna av EU:s frihandelsavtal inklusive de känsliga sektorerna i ett bredare ekonomiskt perspektiv, där påverkan på andra sektorer och konsumentaspekten beaktas. Gällande ekonomiskt stöd är det viktigt att villkoren är transparenta och relevanta, eftersom ett utökat stöd till sektorn påverkar andra politikområden.

Vidare är regeringens bedömning att exportgodkännanden till tredjeland är särskilt problematiska. Det kan röra sig om bristande transparens, otydliga importregler samt utdragna ansökningsprocesser. Ett närmare samarbete inom dessa frågor sker med tredjeland inom ramen för EU:s frihandelsavtal, men erfarenheten säger att det även krävs kompletterande projekt för att stärka kunskapen om EU:s livsmedelslagstiftning.

Vad gäller Mercosuravtalet välkomnar regeringen frihandelsavtalet och bedömer att det kommer att innebära fördelar för svenska exportintressen, större marknadstillträde för svenska livsmedels- och

jordbruksprodukter samt utökat samarbete kring viktiga frågor som klimat och hållbarhet. I dagarna har även EU och Mexiko nått en politisk överenskommelse om ett uppdaterat frihandelsavtal, även det något som regeringen välkomnar.

Jordbruksförhandlingarna i WTO går långsamt framåt men förväntas komma igång under våren.

Vad gäller utökad lista över produkter från Ryssland och Belarus som kan beläggas med högre tullar har kommissionen ännu inte presenterat sitt förslag. Regeringen fortsätter att driva på för att fler produkter skyndsamt ska omfattas.

Regeringen följer fortsättningsvis handelsutvecklingen i Kina men även USA:s möjliga omläggning av handelspolitiken mot bakgrund av den nyligen tillträdde Trumpadministrationen.

Anf. 59 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för genomgången!

Jag tog del av den muntliga redogörelsen, och den var ju bra. Det står dock lite mer om Ukraina i det utskickade materialet, och jag tänkte försiktigt närma mig detta.

Strax efter krigsutbrottet 2022 hade EU i princip skattefri införsel och vice versa. Med dagens handelsregler, sett från Ukraina, har det faktiskt blivit sämre för Ukraina. Vi har tak för höns, ägg, majs och honung, vill jag minnas.

Jag tänkte bara höra hur statssekreteraren resonerar om det här kommer upp på bordet, alltså handelsrelaterade frågor kopplat till Ukraina och kriget som pågår.

Anf. 60 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag vill bara följa upp med ytterligare en fråga utöver den som Markus Selin mycket rimligt ställer.

Statssekreteraren nämnde handelsavtalet mellan EU och Mexiko men ingenting om handelsavtalet mellan EU och Malaysia, som väl fortfarande förhandlas och snart är klart. I alla fall kan man höra rapporter om det i medierna.

Det avtalet innehåller, skulle jag tro, i allra högsta grad jordbruksprodukter; det har i alla fall varit det som har varit problematiskt fram till nu. Malaysia är ju världens största exportör av palmolja.

Har statssekreteraren något att säga om detta? Inte minst är väl arbetsrätt och miljöskydd av allra största vikt när det gäller handel med jordbruksprodukter med olika delar av världen, inte minst kanske när det gäller EU och Malaysia.

Anf. 61 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Tack till ledamöterna för frågorna!

När det gäller Ukraina är det regeringens viktigaste utrikespolitiska mål att stödja Ukraina på alla möjliga sätt. Det pågår två processer, dels själva anslutningsprocessen, dels associeringsavtalet som ska omförhandlas, där Sverige arbetar för att ge Ukraina goda förutsättningar för att kunna finnas tillsammans med EU.

När det gäller ATM-delen kommer den att gå ut den 1 juli, tror jag. Det kommer då inte att förlängas i den formen, utan då är det

associeringsavtalet som vi vill ska bli så bra som möjligt för Ukraina. Det var svaret på den frågan.

När det gäller handelsavtalet med Malaysia har jag tyvärr ingen information att ge. Jag får be min medarbetare Pegah Behseta Sundell att kommentera detta.

Anf. 62 Kanslirådet PEGAH BEHSETA SUNDELL:

Precis – det har stått lite i tidningarna om Malaysia. Det vi vet är att de här förhandlingarna inleddes 2010, och det har gått fram och tillbaka. De har gått ganska långsamt framåt.

Den information vi har är att förhandlingarna kommer att återupptas, men vi vet inte riktigt exakt alla detaljer kring vad som kommer att diskuteras. Vi får återkomma i den frågan när vi har fått lite mer information från kommissionen.

Anf. 63 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Vi är väldigt kritiska till Mercosuravtalet, som är ett avtal som främst kommer att gynna dem som är väldigt starka redan, alltså väldigt stora företag snarare än små jordbrukare. Det gäller både inom Mercosurländerna och inom EU.

Det är också så att EU på många håll har högre standarder vad gäller produktionen, både gällande djurvälstånd och miljölagstiftning. I det här avtalet blir hållbarhetskraven frivilliga. Detta kan innebära att man importerar till exempel kött- och animalieprodukter och får in kött på EU:s marknad som har inneburit ett väldigt stort lidande, samtidigt som vi värnar om en hög djurvälstånd i Sverige och driver på för att EU ska få en bättre djurlagstiftning på plats som handlar om hundar, katter och liknande. Det kan också innebära väldigt långa transporter över havet för att kunna konkurrera ut den småskaliga och utifrån både djurvälstånd och miljöperspektiv mycket bättre producerade animalieproduktionen.

Vi ser också med stor oro på den så kallade rebalancing mechanism, som kan tvinga fram kompensation om en part finner att den andra partens policy påverkar vinster med handelsavtalet på ett negativt sätt. Det vill säga, om EU skulle ställa krav gällande till exempel miljö, arbetsrätt eller djurvälstånd skulle Mercosurländerna kunna stämma eller ta till olika kompensationsåtgärder helt enkelt för att man ser att man minskar sin handel eller sin vinst.

Det här är otroligt negativt och något som vi ser på med stor oro. Ett medskick är också att vi vill att man tar till sig att djurvälstånd eller miljö inte står på en prioriterad mitt när det gäller handelspolitiken utan i bästa fall blir ett sidoavtal, och där ser vi nu att Mercosur har förminskat miljöfrågorna till en frivillighet.

Anf. 64 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Jag kan helt kort bara kommentera och påpeka för nämndens ledamöter att Europa är en exportör av kött och att det här öppnar för ökad handel och fler arbetstillfällen i Europa och Sverige.

När det gäller importen vill jag säga att den är väldigt blygsam från Mercosur och att de tullkvoter som nu skulle träda i kraft också är väldigt blygsamma. De är strax över 1 procent. När det gäller hälsodelen, det vill

säga det man stoppar i sig, kommer det köttet att hålla samma standard som det kött som produceras i Europa. De reglerna kommer att gälla.

2024/25:19
24 januari

Anf. 65 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag anmäler härmed en avvikande ståndpunkt.

I kommissionens egna uträkningar kan man se att det förväntas att det här avtalet gör att utsläppen ökar rejält.

Jag är inte säker på att EU inte kommer att importera animalieprodukter från Mercosurländerna. Det finns beräkningar och analyser som visar att den importen kommer att öka markant. För att kunna tillgodose marknaden kommer också mycket mark att behöva tas i anspråk. Det handlar om att de områden som har högst biodiversitet i världen riskerar att behöva göras om för att tillgodose marknaden av djurprodukter till EU.

Anf. 66 DANIEL RIAZAT (V):

Vänsterpartiet delar den uppfattning Miljöpartiet har framfört här och står också bakom den avvikande ståndpunkten. Vi har även tidigare haft gemensamma avvikande ståndpunkter kring Mercosur.

Anf. 67 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Vi socialdemokrater vill nog också formulera en avvikande ståndpunkt.

Vi ger verkligen allt stöd till att Sverige upprätthåller stödet till Ukraina och står på deras sida så länge det krävs, också när det gäller handelsavtal och associeringsavtal. Det är viktigt att Ukraina kan bygga upp sin ekonomi och styrka genom handel med EU:s medlemsländer. Vi stöder detta och kommer att följa det noga.

Vår avvikande ståndpunkt handlar om det vi nästan alltid pratar om, nämligen rättvis handel. Det är viktigt att EU jobbar aktivt med att få på plats handelsavtal. Det är det första jag vill understryka, men det är också viktigt att upprätthålla en klok och bra balans i de avtal som behövs för EU:s konkurrenskraft så att man håller i engagemanget för miljö och klimat, arbetstagares rättigheter och hållbarhet.

Anf. 68 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, men med en gemensam avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och Miljöpartiet och en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna som även Vänsterpartiet och Miljöpartiet instämmer i.

Anf. 69 REBECKA LE MOINE (MP):

Jag kan förtydliga att de avvikande ståndpunkter som Miljöpartiet och Vänsterpartiet har haft i tidigare led också har betonat arbetares rättigheter men även urfolks rättigheter. Vi står absolut bakom det även denna gång.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, men med nämnda avvikande ståndpunkter.

Anf. 71 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Ordförandeskapet planerar för en diskussion om förbättringar av det årliga prestationsavslutet. I diskussionsunderlaget inför rådet har även frågor som rör den gröna arkitekturen av CAP inkluderats. Det kommer också att finnas utrymme för att lyfta fram andra aspekter av det nuvarande rättsliga ramverket för CAP.

När det gäller prestationsavslutet vill jag börja med att säga att regeringen i grunden är positiv till den nya resultatorienterade modell som infördes i och med den senaste reformen. En stor anledning till detta är att modellen syftar till att ge medlemsstaterna större möjlighet att utforma system för en enklare och mer effektiv administration och stödhantering.

Regeringen anser emellertid att nuvarande upplägg för prestationsavslutet leder till en onödig administrativ börda och att det bör upphöra redan under innevarande period.

Regeringen anser också att det finns andra delar av den resultatorienterade modellen som behöver förbättras och bedömer att den ännu inte kan sägas bidra till ambitionerna om förenkling och flexibilitet, vilket var målsättningen när den infördes.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att medlemsstaterna ges tillräcklig flexibilitet för att kunna göra anpassningar av de strategiska planerna utifrån förändrade förutsättningar.

När det gäller den gröna arkitekturen, som består av grundläggande regler, investeringsstöd, arealbaserade ersättningar och insatser som på andra sätt bidrar till ökad miljömässig hållbarhet anser regeringen att riktade ersättningar och kompetensutveckling är att föredra framför mer omfattande generella regler.

I grunden är regeringen positiv till grundvillkor som bidrar till en hållbar produktion i EU. Nuvarande system behöver samtidigt utvärderas och förenklas för att bättre balansera kraven och deras effekt.

Regeringen har under innevarande period upplevt en positiv effekt av införandet av ettåriga miljöstöd och förordar därför att denna möjlighet utvidgas. Det underlättar övergången till nästa planperiod om det införs redan nu.

Slutligen anser regeringen fortsatt att det ska bli möjligt att inom djurvälstånd kunna ersätta för lagkrav och praxis på en nivå som överstiger den generella EU-nivån.

Anf. 72 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack till statssekreteraren för genomgången! Jag har några medskick och eventuellt någon fråga.

Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att det här rymmer både klimatomställning och konkurrenskraft. De är som ler och långhalm. Det går inte att utesluta den ena eller den andra. De hör ihop. Det var medskicket.

Jag har en fundering. Djurskyddet har ju varit en svensk paradgren inom EU. Finns det några tankar kring att få in djurskyddet eller bygga plattformar med andra länder i djurskyddsarbetet?

Jag uppfattade det som att statssekreteraren var positiv till det ettåriga stödet. Där blir jag lite fundersam. Blir det inte hattigt att gå från hand till mun år ut och år in? Jag tycker inte att det rimmar med Polens sju teman för ordförandeskapet. I till exempel punkt fyra och punkt sex ryms allt från marknadsorientering och regelförenkling till jordbrukspolitik och livsmedel. Statssekreteraren får jättegärna kommentera det.

Med det sagt anser vi socialdemokrater att det är bra med mer långsiktiga spelregler. Det gäller även den kära gemensamma jordbrukspolitiken inom EU. Jag stannar där och utvidgar inte resonemanget om vad vi socialdemokrater tycker om den gemensamma jordbrukspolitiken, för det har vi hållit på med sedan 70-talet.

Anf. 73 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! När det gäller att inkludera klimat- och miljöambitioner anser vi att det är viktigt att kunna göra detta, samtidigt som vi måste möjliggöra ökad och lönsam livsmedelsproduktion och skäligen inkomster för jordbrukarna. Det är förstås en balans som regeringen vill arbeta för, men jag kan åtminstone delvis instämma i ledamotens kommentarer och medskick.

När det gäller att bygga allianser kring djurskydd och liknande med andra länder instämmer jag i att det är viktigt för Sverige. Jag har tyvärr bara haft den här rollen i en vecka, så jag vet inte exakt vad alla länder har för position. Det vet dock mina kollegor, och det är klart att vi arbetar aktivt med den delen.

Vad gäller det ettåriga miljöstödet förstår jag ledamotens resonemang, men uppfattningen på departementet är att ettåriga stöd är lättare att administrera och ger en flexibilitet som fleråriga stöd inte har. De skapar tvärtom ganska mycket administration. Det är vår analys så här långt.

Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar också för dragningen.

Miljöpartiet har liknande medskick. Det är bra om man kan koppla ihop miljöambitioner, klimatambitioner och djurvälståndambitioner, och det tycker jag har reflekterats i den muntliga diskussionen här. Däremot är jag lite nyfiken på det som sades om lagstiftning inom djurvälstånd och om rådande praxis.

Det har ju varit en diskussion angående beteskravet här i Sverige, och där har man under lång tid försökt hitta olika vägar för att se till att svenska bönder, som kanske har sina djur ute i större utsträckning än i andra EU-länder, inte ska missgynnas ekonomiskt av detta. Om man kan se till att det utbetalas en rimlig ersättning för den ökade djurvälstånd som beteskravet i svensk kontext faktiskt innebär är det i Miljöpartiets tycke en mycket bättre väg till framgång, inte bara i Sverige utan även i andra länder inom EU. Jag vill gärna veta om det är någonting regeringen instämmer i. Ser man det som en framgångsfaktor för att hålla kvar både lönsamheten och beteskravet i Sverige?

Anf. 75 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Jag upplever att vi kommer in i en nationell diskussion som vi kommer att behöva ha framöver kring det betänkande som har lagts på regeringens bord. Den ståndpunkt regeringen vill förankra här i dag är

att Sverige anser att det ska vara möjligt att betala aktörer för lagstiftning och praxis som överstiger den som finns inom EU.

Anf. 76 ORDFÖRANDEN:

Jag har inte noterat några avvikande ståndpunkter på den här dagordningspunkten och konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Förordningen om gränsöverskridande kontroll av otillbörliga handelsmetoder.

Anf. 77 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Rådet kommer att diskutera förslaget om en förordning om samarbete mellan tillsynsmyndigheterna när det handlar om gränsöverskridande tillsyn mot otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan. Förordningen syftar till att tydliggöra hur tillsynen ska regleras när det handlar om gränsöverskridande ärenden.

Frågan om god affärssed och otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan har diskuterats på EU-nivå sedan 2009. Det så kallade UTP-direktivet antogs i april 2019. Direktivet syftar till att stärka den svagare parten i livsmedelskedjan och att skydda leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Varje EU-land har utsett en behörig myndighet att se till att reglerna följs. I Sverige är det Konkurrensverket. I bland annat diskussionerna i nätverket för UTP-direktivet har det kommit fram att nationella tillsynsmyndigheter upplever svårigheter i det gränsöverskridande samarbetet. Det här förslaget ska enligt kommissionen underlätta och tydliggöra samarbetet mellan myndigheterna.

Regeringen ser positivt på att utveckla samarbetet mellan de olika medlemsstaternas tillsynsmyndigheter för att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan, men uppgifterna som tillsynsmyndigheterna åläggs behöver vara väl avvägda och rimliga. Regeringen anser att en konsekvensanalys hade varit värdefull, då konsekvenserna är svåra att fullt ut bedöma.

Regeringen kommer fortsatt att analysera förslaget. Förhandling i rådsarbetsgrupp har redan påbörjats.

Anf. 78 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 7, Förordningen om ändring av förordningen om en samlad marknadsordning vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan.

Anf. 79 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Vid rådsmötet kommer kommissionen att presentera sitt förslag för att stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan. Det handlar om ändringar i tre olika förordningar, bland annat förordningen om den samlade marknadsordningen.

Förslaget innehåller bland annat regler för hur de frivilliga begreppen rättvis och kort leveranskedja får användas. Vidare innehåller förslaget

krav på att alla jordbruksprodukter ska täckas av skrivna kontrakt vid försäljning från primärproducenterna och att medlemsstaterna ska inrätta en medlingsmekanism för att hantera tvister gällande kontrakt.

Förslaget omfattar även regler för icke erkända producentorganisationer att planera produktionen och sälja medlemmarnas produkter.

Kommissionen föreslår också höjt stöd för nya medlemmar och unga producenter i producentorganisationerna. Även stöden för åtgärder i samband med extremväder och naturkatastrofer föreslås höjas. Medlemsstaterna föreslås få använda upp till 6 procent av basinkomststödet till åtgärder kopplade till specifika sektorer. Vid obalans på marknaden föreslås även jordbruksreserven få användas till olika former av marknadsåtgärder.

Regeringen är positiv till ansatsen att stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan och anser att detta är en viktig del för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Producentorganisationer och kooperativ spelar en viktig roll tillsammans med en fungerande marknad. I förslaget finns delar som kommer att förenkla för företagen – men betydligt fler åtgärder i syfte att förenkla hade varit nödvändigt för att öka intresset och anslutningen till producentorganisationer.

Regeringen ifrågasätter avsaknaden av konsekvensanalyser, vilket hade varit nödvändigt för att säkerställa en ändamålsenlig lagstiftning och för att ta till vara de möjligheter som finns att förbättra situationen i livsmedelskedjan.

Regeringen efterfrågar en justering av förslaget, framför allt vad gäller det obligatoriska kravet på kontrakt samt utvidgningen av jordbruksreservens tillämpning och vilka åtgärder som får täckas av den.

Regeringen bedömer att förslaget om obligatoriska kontrakt riskerar att öka den administrativa bördan med en begränsad nytta för svenska företag.

Vad gäller utvidgningen av jordbruksreserven innebär förslaget en minskad marknadsorientering av politiken.

Regeringen ställer sig tveksam till förslaget om att definiera krav för när vissa påståenden, som till exempel kort leveranskedja, som innebär en rättvis fördelning av produktens värde får användas.

Regeringen ser därutöver risker med att reglera detta i marknadsordningen och förordar i stället att dessa regler hanteras kopplat till lagstiftningen som rör livsmedelsmärkning.

Anf. 80 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack till statssekreteraren för redogörelsen! Det finns mycket som vi socialdemokrater inte har någonting emot när det gäller den svenska ståndpunkten.

Jag tänker lite på detta med konsekvensanalyser. Det är klokt att det är ifrågasättande av bristen på konsekvensanalyser. Det är bra.

Det jag noterar är strategin för utbetalningar med anledning av extremväder. Det blir alltmer ett normalläge att man använder avsatta buffertmedel för att kompensera. Det kan också behöva en konsekvensanalys.

Vad är själva strategin från regeringens sida? Vi lever i den miljö- och klimatvärld som vi lever i nu med tillfälliga bidragsposter.

Anf. 81 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Ordförande! Jag har en liten förståelsefördjupande fråga. Det står att det aktuella förslaget innehåller krav på hur de frivilliga begreppen "rättvis" och "kort leveranstid" får användas.

Jag tänker spontant att det är bra att man definierar begreppen. Men regeringen ställer sig tveksam till detta förslag. Men säger heller inte "begrepp" utan använder ordet "påståenden".

Då är min fråga: Vad innebär det? Finns det en risk att begreppen saknar betydelse och blir urvattnade i stället? Jag undrar om statssekreteraren kan förtydliga detta lite för mig.

Vad är skillnaden mellan de kraven och det som regeringen vill göra, det vill säga att man kopplar det till lagstiftningen som rör livsmedelsmärkningen?

Anf. 82 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Vi tycker att det är bra med obligatoriska krav på kontrakt och att det är ett bra tillägg. Men vi är tveksamma till potentiella undantag för obligatoriska kontrakt vid vissa produkter. Det blir ett stort frågetecken och en oro kring det.

Vi tycker också att det är bra att kommissionen föreslår att kontrakt ska innehålla objektiva indikationer för prissättning för att öka transparens och förutsägbarhet.

Däremot har jag en fråga. Hur ser regeringen på att införa förbud mot prissättning som är under produktionskostnader? Det är någonting som vi tycker hade varit positivt.

Anf. 83 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

När det gäller Markus Selins fråga om tillfälliga bidrag föreslår kommissionen att man ska höja taket från 4 till 6 procent. Regeringen har väl inte tagit en väldigt tydlig ställning där. Men vi anser att stöden inte ska kunna användas att hantera saker som händer på marknaden, utan de ska vara inriktade mot typer av naturhändelser, katastrofer och liknande. Därför är vi kanske mer tveksamma till att man går in på det sättet. Det skulle kunna skapa marknadsstörningar på sikt, det vill säga att man inte riktigt följer marknadssignalerna. De skjuter upp de bekymmer som vi i så fall skulle skapa oss inom jordbrukssektorn. Därför har regeringen inställningen att vara lite mer tveksam.

När det gäller nästa fråga om begreppen ser vi framför oss att vi kommer att uppdatera lagstiftningen om CAP. Kan man jobba inom det vore det nog väldigt bra.

Samtidigt är det ganska otydliga beteckningar. Vi ser lite svårigheter att hitta tydliga definitioner av dem. Därför skulle det kanske vara problematiskt att göra detta nu.

Jag uppfattar att MP gav uttryck för ett antal ståndpunkter. Jag besvarar därmed inte frågan. Att förbjuda priser under produktionspris är inte aktualiserat nu i någon process såvitt jag känner till. Därför har jag inga ståndpunkter att leverera i den frågan.

Anf. 84 REBECKA LE MOINE (MP):

Jag vill bara kommentera detta med att ett förändrat klimat också kommer att lägga väldigt stora ekonomiska risker på dem som tar fram

livsmedel. Det är oerhört problematiskt att vi har hamnat i det läget. Det är än mer viktigt att vi jobbar med att både bekämpa klimatkrisen och anpassa oss efter det nya läget via klimatanpassning. Det handlar också om det faktum att 83 procent av EU:s natur är i väldigt skick. Jobbar man med att ta fram livsmedel är man också beroende av pollinatörer, fungerande jordar med mera.

Det gäller att verkligen ta tag i restaureringslagen. Från svenskt perspektiv är de också en del av livsmedelssäkerhet. Det gäller att jobba med naturen i stället för emot den.

Därför skulle man också kunna se över hur man på sikt ska kunna få till bättre ekonomiska modeller som inte lägger största risken på den som tar fram livsmedel i detta läge. Sedan är spekulation om mat inom EU och på EU:s marknader också någonting som drar upp priser och ställer till med väldigt stora problem för den som faktiskt producerar livsmedel.

Med det sagt vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt angående det som jag redan har tagit upp i mina tidigare anföranden.

Anf. 85 ORDFÖRANDEN:

Hakar Daniel Riazat på den avvikande ståndpunkten? Det gör han.

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en gemensam avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Då är vi på dagordningspunkten Övriga frågor.

Anf. 86 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Vi har inga övriga frågor från vår sida.

Anf. 87 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi statssekreteraren med medarbetare för medverkan vid dagens EU-nämnd. När det blir dags önskar vi också en trevlig helg.

Anf. 88 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Jag önskar detsamma till ordföranden, kansliet och ledamöterna.

§ 3 Allmänna frågor

Statsrådet Jessica Rosencrantz

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 17 december 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
allmänna frågor den 28 januari 2025

Anf. 89 ORDFÖRANDEN:

Då kommer vi till dagens sista statsråd. Först blir det en återrapport.

Anf. 90 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Det senaste mötet i allmänna rådet hölls den 17 december i Bryssel. Jag företrädde Sverige. Jag har ingenting att tillägga utöver den skriftliga återrapporteringen men svarar gärna på frågor.

Anf. 91 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Det polska ordförandeskapets prioriteringar.

Anf. 92 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Det polska ordförandeskapet har sju prioriteringar som samlas under det övergripande temat säkerhet. Med rådande geopolitiska utmaningar är det ett synnerligen väl valt tema.

Ordförandeskapet bryter sedan ned det i sju olika politikområden, som ni säkert har noterat. Det handlar om yttre säkerhet, inre säkerhet, informationssäkerhet, ekonomisk säkerhet, energisäkerhet, livsmedelssäkerhet och hälsosäkerhet.

Regeringen är positiv till ordförandeskapets prioriteringar inom säkerhet. Det är särskilt viktigt att EU fortsätter att stödja Ukraina politiskt, militärt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt så länge det krävs.

Den svenska regeringens EU-prioriteringar innehåller bland annat kriget, kriminaliteten, konkurrenskraften och klimatet, vilket återspeglas på olika sätt i ordförandeskapets prioriteringar.

Anf. 93 DANIEL RIAZAT (V):

Jag undrar en sak när det kommer till det polska ordförandeskapets prioriteringar. Klimatet finns inte med där. Jag undrar lite grann hur regeringen resonerar gentemot ordförandeskapet.

Regeringen har här skrivit att klimatet finns med som en prioritering samtidigt som ordförandeskapet inte alls prioriterar den frågan. Jag vill höra lite resonemang kring det.

Anf. 94 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag förstår frågan. Klimatfrågan är en av regeringens prioriteringar. Det är oundvikligt med ett ordförandeskap att man kommer att välja att lyfta fram vissa frågor väldigt specifikt. Här har man från den polska sidan valt säkerhetsfrågorna, som dock i sig är väldigt breda.

Det är någonting som vi har välkomnat att man har det breda angreppssättet som inkluderar flera aspekter. Man fokuserar till exempel

inte bara på yttre säkerhet utan också inre säkerhet, vilket för svenskt vidkommande har varit viktigt apropå att vi också lyfter fram kriminaliteten.

Det finns såklart också beröringspunkter med klimatfrågan. Man talar om säkerhet och motståndskraft. Det är också viktiga aspekter av klimatarbetet om man vill tänka brett.

Däremot förväntar jag mig att man också är väldigt aktiv i andra frågor som inte direkt står i själva ordförandeskapsprogrammet. Jag förväntar mig att Polen som ordförandeland och också andra medlemsländer behöver vara väldigt aktiva i diskussionen framåt.

Det gäller till exempel hela frågan om att slå fast ett nytt klimatomål för 2040. Där backar den svenska regeringen kommissionen i ansatsen om att slå fast en 90-procentig minskning till 2040. Det arbetet kommer också att tas vidare.

Jag tror absolut att vi kommer att ta goda och konkreta steg framåt även i de frågorna. Det är inte konstigt att ordförandeskapet har särskild fokus på vissa frågor.

Anf. 95 DANIEL RIAZAT (V):

Tack så mycket för svaret!

Uppfattar jag korrekt att den svenska regeringen anser det polska ordförandeskapet också bör prioritera klimatfrågorna vid sidan av de andra viktiga frågorna? Eller är det så att man menar att klimatfrågorna är viktiga, men att man har förståelse för att det inte är prioriterat?

Jag tycker att det är två lite olika svar. Om det är det ena svaret vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt. Ni förstår hur jag menar.

Anf. 96 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförandeskapets prioriteringar såsom de beskrivs i dess program är vad de är. Vi har inga synpunkter på innehållet. Däremot tycker vi att det är väldigt viktigt att klimatfrågan också finns med i detta. Det finns beröringspunkter. Regeringen kommer att fortsatt driva på för att vi tar tydliga och konkreta steg framåt även i de frågorna.

Det är heller inte ordförandeskapet som sätter hela dagordningen, för att vara väldigt tydlig. Det är kommissionen och andra delar i maskineriet som ser till att vi rör oss framåt om konkreta lagstiftningsakter.

Anf. 97 DANIEL RIAZAT (V):

Då vill jag anmäla avvikande ståndpunkt. Vänsterpartiet anser att det, när det handlar om det som i princip är vår tids ödesfråga, inte är möjligt att vänta. Därför menar vi att detta ska finnas med i ordförandeskapets prioriteringar, vilket det inte gör. Vi tycker att den svenska regeringen bör anse att detta ska vara ett av de prioriterade områdena, vilket man inte gör. Detta gör att vi anmäler avvikande ståndpunkt.

Anf. 98 REBECKA LE MOINE (MP):

Från Miljöpartiet vill vi också ansluta till den avvikande ståndpunkten.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Matilda Ernkrans och Socialdemokraterna hakar också på.

2024/25:19
24 januari

Därmed konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt från Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Den årliga rättsstatsdialogen: landsspecifika diskussioner.

Anf. 100 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ordförande! Inom ramen för den årliga rättsstatsdialogen kommer landsspecifika diskussioner att äga rum, denna gång med Ungern, Portugal, Rumänien och Slovenien. Utgångspunkten är som vanligt landskapitlen i kommissionens rättsstatsrapport.

Regeringen ser de landsspecifika diskussionerna som en värdefull möjlighet att diskutera och utbyta erfarenheter för att stärka respekten för rättsstatens principer i hela EU. Det är ett bra komplement till EU:s övriga verktyg, som villkorlighetsmekanismen i EU-budgeten.

Nämnden har tagit del av de fyra ländernas landskapitel, som jag bara kort tänkte kommentera här.

Vad gäller Ungern, där man kan räkna med att huvudfokus kommer att ligga, kan utvecklingen som ni vet knappast beskrivas i positiva ordalag. I årets rättsstatsrapport om Ungern framgår brister i utnämningen av domare och målfördelning. Korruptionsrelaterade brister, särskilt när det gäller offentlig upphandling, ledde till att rådet beslutade om att hålla inne medel till Ungern genom villkorlighetsförordningen. Dessa brister kvarstår. Kommissionen har även konstaterat stora brister i förutsättningarna för fria medier i Ungern samt att det ungerska civilsamhällets möjligheter att verka fritt fortsatt är mycket små. Det senaste exemplet på detta är antagandet av den så kallade suveränitetslagen, som ledde till att kommissionen beslutade att stämma Ungern vid EU-domstolen.

Vad gäller Portugal vidtas åtgärder för att förbättra effektiviteten i rättssystemet och transparensen i målfördelningen, vilket varit två problemområden. Korruptionen uppfattas som relativt låg. På medieområdet noteras att journalister möter svårigheter i sin yrkesutövning, med otrygga arbetsvillkor och ökning av antalet hot. Situationen för civilsamhället har förbättrats genom ytterligare tillgång till finansiering.

När det gäller Rumänien avslutades 2023 den särskilda samarbets- och kontrollmekanism som kommissionen införde vid Rumäniens EU-inträde. Mekanismen innehöll en rad delmål på bland annat rättsstatsområdet. Lagarna som styr rättssystemets organisation har vissa brister som till viss del håller på att åtgärdas. Korruptionen är dock fortsatt ett stort problem liksom tillgången till allmänna handlingar.

I Slovenien, slutligen, ska disciplinsystemet för domare göras om på initiativ av rättsväsendet. Korruptionen uppfattas som relativt hög. Public service-mediers oberoende har stärkts genom ett nytt regelverk om deras styrning, och civilsamhällets förutsättningar har förbättrats.

I rådet försöker vi i dessa diskussioner ofta samordna oss bland likasinnade. Jag har denna gång kommit överens med mina estniska och finska kollegor om ett gemensamt inlägg. Inriktningen är att fokusera på Ungern. Vi ser allvarligt på att det politiska inflytandet över medierna i landet ökar och anser att utvecklingen går åt fel håll.

Ordförande! Rättsstatsdialogen är en viktig process som är ständigt pågående och är ett sätt att hantera artikel 7. Dessa processer går in i varandra.

Jag välkomnar naturligtvis att Sverige tillsammans med Estland och Finland har kommit överens om att i alla fall från de tre ländernas sida vara tydliga när det gäller utvecklingen i Ungern sett till mediers ofrihet och att utvecklingen går åt fel håll. Jag och vi skulle vilja vara tydliga med att det börjar bli hög tid för Sverige och EU-ministern att göra ytterligare ansträngningar. Utvecklingen i Ungern går verkligen i fel riktning – EU-ministern beskrev detta väldigt väl i sitt anförande.

Vi har respekt för att vi befinner oss i en säkerhetspolitiskt svår tid och för att EU behöver hålla samman. Men det är ändå vår bild att man kan ta sig an detta att hålla samman med lite olika strategier. Vi menar att det från svensk sida behöver sättas igång ett arbete med att försöka samla fler länder när det gäller att ta ytterligare steg i agerandet gentemot Ungern. Även Liberalerna lyfte upp detta i EU-nämnden redan i somras, och då svarade statssekreteraren att man kunde ta nya steg om utvecklingen i Ungern fortsatte i fel riktning. Vi kan väl inte säga annat än att den tyvärr har fortsatt i fel riktning.

Det är dags för Sverige att agera och försöka hitta den där majoriteten i rådet för att kunna ta nästa steg, nämligen att konstatera att Ungern allvarligt åsidosätter värdena enligt artikel 2 i EU-fördraget.

Jag lämnar det så. Vi är beredda att anmäla avvikande ståndpunkt i dag. Senast detta var uppe var det en informationspunkt. Vår avvikande ståndpunkt handlar om att vi förväntar oss och kräver mer av den svenska regeringen i detta arbete. Vi som vill EU-samarbetet väl måste se till att länderna inom EU-samarbetet är länder och demokratier som vi är överens med och kan samarbeta med och att det går i rätt riktning, inte fel. Det är dags att dra åt tumskruvarna ytterligare lite när det gäller Ungern.

Anf. 102 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag är inte av någon annan uppfattning än att utvecklingen är ytterst bekymmersam på alla sätt. Det är klart att vi ser att utvecklingen fortsätter att gå i fel riktning, och man kan konstatera att EU inte fullt ut stod redo för den här situationen. Någonstans kanske ändå tanken och förhoppningen kring EU-samarbetet byggde på att man går med frivilligt och sedan lever upp till de värden som unionen bygger på. Vi har inte hur skarpa verktyg som helst i verktygslådan.

Men vi har vissa verktyg, och dem försöker vi använda på alla sätt vi kan. Dels har vi möjlighet att villkora medel. Vi har varit inne på detta förut, men kort summerat har vi möjlighet att villkora och hålla inne medel till Ungern, vilket vi också har gjort genom en rad olika mekanismer. Det är otaliga miljarder som Ungern har gått miste om, vilket vi vet svider för Orbán. Vi vet också att man var fruktansvärt irriterad för bara några månader sedan när kommissionen stod fast vid sitt beslut att även fortsätta att hålla inne en andel av de frysta medlen, som Ungern hade hoppats få frigjorda. Detta biter ju.

Det andra är artikel 7-förfarandet. Det är ett pågående förfarande. Jag tycker i grund och botten inte heller att det är bra att det förfarandet bara ligger öppet hur länge som helst. Det är ett viktigt verktyg. Det är viktigt

att vi återkommande har utfrågningar och lägesuppdateringar med Ungern. Men det är klart att många medlemsstater nu diskuterar hur man kan ta detta vidare på ett eller annat sätt.

Det finns två vägar. Antingen slår man fast att det finns en klar risk för att grundläggande värden åsidosätts, eller så antar rådet en rekommendation till Ungern. Detta är konkret de två tillvägagångssätt man har. Det kräver dock att fyra femtedelar av medlemsstaterna samlas. Jag tror att det är viktigt att man om man går vidare i en sådan process är väldigt säker på att den majoriteten finns så att inte EU visar sig svagt eller misslyckas med att samla den majoriteten.

Diskussionen om hur vi potentiellt kan gå vidare för vi väldigt aktivt med de andra medlemsstaterna. Jag tror inte heller att det är bra att detta förfarande ligger öppet hur lång tid som helst. Det behövs absolut fler steg. Men vi behöver i så fall hitta en majoritet som är villig att gå den vägen.

Anf. 103 ELIN NILSSON (L):

Ordförande! Nu svarade statsrådet på den fråga jag hade tänkt ställa redan innan jag ställt den. Jag vill bara uttrycka stöd för det arbete som görs. Jag delar bilden av att läget i Ungern är väldigt allvarligt, och det är viktigt att vi gör vad vi kan för att komma till rätta med detta. Jag välkomnar att man inför mötet har fört dialog med andra medlemsstater. Vi måste på något sätt komma till rätta med det som sker i Ungern och göra vad vi kan. Jag skulle också gärna se att vi gick längre än man gör nu.

Det är ett viktigt arbete som pågår, och vi måste hålla i och hålla fast vid att det är viktiga värden vi har att försvara. Lycka till! Jag hoppas att vi får se en förändring här.

Anf. 104 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag kan kort lägga till något som jag har nämnt tidigare. Efter att vi i Sverige och Finland haft vårt gemensamma regeringsmöte i höstas gick vi vidare med ett förslag till kommissionen om att vi verkligen vill se ett tydligare villkorande av alla budgetmedel med att man lever upp till rättsstatens principer. Det är såklart ett lobbyarbete som vi kommer att intensifiera mot kommissionen nu när man under det här året kommer att påbörja förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram. Jag har också själv nästa vecka ett möte med budgetkommissionären och kommer att framföra detta även då. Det är ett sätt att ta ytterligare steg när det gäller finansieringsbiten – att tydligare villkora medel med att man lever upp till de grundläggande värderingarna.

Sedan har vi också, kan jag nämna, en like-minded-grupp som jobbar väldigt nära i dessa frågor. Den omfattar hela Norden och Baltikum, där vi står väldigt nära varandra i rule of law-frågorna. Vi fortsätter jobba gemensamt också där.

Anf. 105 ORDFÖRANDE:

Bara för min förståelse – jag blir inte riktigt klok på detta. Det här gäller de landsspecifika dialogerna, och sedan har vi artikel 7-förfarandet. Kommer frågan om vilka ytterligare åtgärder som kan tänkas vara aktuella upp inom ramen för dialogerna? Det gör den alltså inte, utan det är inom artikel 7-förfarandet som frågan om vad man skulle kunna vidta för ytterligare åtgärder mot exempelvis Ungern kommer upp.

Anf. 106 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Jag kan förtydliga. Det är olika processer även om de berör varandra. Detta är bara, om man får säga så, en dialog, men den är nog så viktig. Det är ett sätt att följa upp rättsstatsrapporten från kommissionen och den granskning som görs av varje land. Där har vi en dialog, och det har vi om andra länder också. Medlemsstaterna har möjlighet att ställa frågor och sätta press, såklart, men det är en dialog. Artikel 7-förfarandet har en egen process, med återkommande lägesuppdateringar och utfrågningar.

Anf. 107 ORDFÖRANDEN:

Och det är där vi har möjlighet att sätta press på Ungern, eller?

Anf. 108 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Ja, precis. Här tas inga konkreta steg, utan just på det här mötet är det en dialog.

Anf. 109 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Som sagt, vi ger fullt stöd åt det arbete EU-ministern gör på detta område – ju mer, desto bättre. Detta handlar väl mer om förhandlingsstrategi och hur man ser på hur man ska få med sig den där majoriteten. Ur vårt perspektiv vill vi hålla i vår avvikande ståndpunkt. Vi förväntar oss mer. Vi tycker att det borde gå att göra mer, i ett snabbare tempo, för att samla den där majoriteten.

Vi väljer att anmäla den avvikande ståndpunkten här, och så får vi väl återkomma. Det kommer olika processer och olika omgångar. Men det är absolut vår uppfattning att för att vi ska kunna hålla samman EU är det av yttersta vikt att EU:s medlemsländer faktiskt respekterar de grundläggande värderingarna och rättsstatens principer. Och när det går åt fel håll måste man hitta nya vägar fram. Vi har som sagt fått bekräftat sedan nästan ett år tillbaka att detta är en möjlig väg framåt, och då börjar det väl bli dags att på riktigt ta sig an den vägen och samla den här majoriteten.

Anf. 110 ORDFÖRANDEN:

Jag tolkar det som att Vänsterpartiet och Miljöpartiet också hakar på.

Anf. 111 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

I sak har vi ingen annan uppfattning. Vi behöver gå vidare på alla sätt vi bara kan för att sätta press på Ungern, men det är inte Sverige ensamt som bestämmer. Finns det konkreta medskick framåt när det gäller vad man vill att regeringen ska göra får man gärna återkomma, men jag har inget annat att säga i dag.

Anf. 112 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt gällande hastighet från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi kommer då till Övriga frågor.

Anf. 113 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Övriga frågor behöver man inte alltid fördjupa sig i eftersom det är just övriga frågor och information.

Jag tänkte ändå nämna att Tjeckien under Övriga frågor kommer att presentera sina tankar om gradvis integration av Ukraina och Moldavien. Tjeckien har spridit ett så kallat icke-papper, som innehåller förslag på åtgärder inom åtta områden för att ytterligare främja den gradvisa integrationen. Det innefattar bland annat EU:s inre marknad och telekommunikation.

Här ser regeringen att Ukraina och Moldavien håller ett högt tempo. Det bekräftas också i kommissionens senaste utvidgningsrapport, och eftersom vi anser att gradvis integration utgör ett verktyg för att stödja Ukrainas och Moldaviens väg mot EU-medlemskap och ser att det innebär konkreta fördelar för både Ukraina och Moldavien liksom för EU har Sverige ställt sig bakom det här papperet. Jag vill egentligen bara informera nämnden om det.

Slutligen vill jag informera om en fråga som inte står på dagordningen. Jag har bjudit in alla EU-ministrar till en informell frukost om Ukraina före rådmötet där Ukrainas vice premiärminister Olha Stefanisjyna kommer att berätta hur reformarbetet fortskrider. Sedan kommer den höga representanten Kaja Kallas och utvidgningskommissionär Marta Kos att delge oss sina reflektioner, och medlemsstaterna kommer att kunna ställa frågor och kommentera.

Jag tror att det här blir ett bra tillfälle för Sverige att tydligt manifesterat sitt stöd för Ukraina också i landets närmande till EU. Det skapar en plattform för konstruktiva samtal nu när vi snart går in på fjärde året sedan Rysslands fullskaliga invasion.

Anf. 114 ORDFÖRANDEN:

Man kan inte låta bli att reflektera över och undra var man befinner sig om man står bakom ett papper som inte är ett papper. Det är lustiga vändningar i EU-politiken.

Med det tackar vi för informationen.

Vi tackar statsrådet med medarbetare för deltagandet vid dagens EU-nämndssammanträde och önskar trevlig helg när det blir dags för det.

Anf. 115 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Trevlig helg!

Innehållsförteckning

2024/25:19

24 januari

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 6 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	2
Anf. 7 ALEXANDRA VÖLKER (S)	4
Anf. 8 ANNA LASSES (C)	4
Anf. 9 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	4
Anf. 10 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	5
Anf. 12 ANNA LASSES (C)	7
Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V)	8
Anf. 14 ALEXANDRA VÖLKER (S)	9
Anf. 15 REBECKA LE MOINE (MP)	10
Anf. 16 DANIEL RIAZAT (V)	11
Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	11
Anf. 18 ALEXANDRA VÖLKER (S)	14
Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V)	14
Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	14
Anf. 21 ORDFÖRANDEN	15
Anf. 22 ALEXANDRA VÖLKER (S)	15
Anf. 23 ANNA LASSES (C)	15
Anf. 24 REBECKA LE MOINE (MP)	15
Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V)	15
Anf. 26 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	16
Anf. 27 ORDFÖRANDEN	16
Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	16
Anf. 29 ALEXANDRA VÖLKER (S)	17
Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V)	18
Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	18
Anf. 32 ANNA LASSES (C)	18
Anf. 33 REBECKA LE MOINE (MP)	19
Anf. 34 ALEXANDRA VÖLKER (S)	19
Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V)	19
Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER	
STENERGARD (M)	20
Anf. 37 ORDFÖRANDEN	20

Anf. 38	REBECKA LE MOINE (MP)	20
Anf. 39	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 40	DANIEL RIAZAT (V)	21
Anf. 41	ALEXANDRA VÖLKER (S)	21
Anf. 42	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 43	Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
Anf. 44	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 45	Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
§ 2	Jordbruks- och fiskefrågor	22
Anf. 46	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 47	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	22
Anf. 48	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 49	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	22
Anf. 50	REBECKA LE MOINE (MP)	22
Anf. 51	ANNA LASSES (C)	23
Anf. 52	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	23
Anf. 53	REBECKA LE MOINE (MP)	23
Anf. 54	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 55	DANIEL RIAZAT (V)	24
Anf. 56	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	24
Anf. 57	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 58	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	24
Anf. 59	MARKUS SELIN (S)	25
Anf. 60	MATILDA ERNKRANS (S)	25
Anf. 61	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	25
Anf. 62	Kanslirådet PEGAH BEHSETA SUNDELL	26
Anf. 63	REBECKA LE MOINE (MP)	26
Anf. 64	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	26
Anf. 65	REBECKA LE MOINE (MP)	27
Anf. 66	DANIEL RIAZAT (V)	27
Anf. 67	MATILDA ERNKRANS (S)	27
Anf. 68	ORDFÖRANDEN	27
Anf. 69	REBECKA LE MOINE (MP)	27
Anf. 70	ORDFÖRANDEN	27
Anf. 71	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	28
Anf. 72	MARKUS SELIN (S)	28
Anf. 73	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	29
Anf. 74	REBECKA LE MOINE (MP)	29
Anf. 75	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	29
Anf. 76	ORDFÖRANDEN	30
Anf. 77	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	30
Anf. 78	ORDFÖRANDEN	30
Anf. 79	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	30
Anf. 80	MARKUS SELIN (S)	31
Anf. 81	LOUISE THUNSTRÖM (S)	31
Anf. 82	REBECKA LE MOINE (MP)	32
Anf. 83	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG	32
Anf. 84	REBECKA LE MOINE (MP)	32
Anf. 85	ORDFÖRANDEN	33

Anf. 86	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	33	2024/25:19
Anf. 87	ORDFÖRANDEN.....	33	24 januari
Anf. 88	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	33	
§ 3	Allmänna frågor.....	34	
Anf. 89	ORDFÖRANDEN.....	34	
Anf. 90	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	34	
Anf. 91	ORDFÖRANDEN.....	34	
Anf. 92	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	34	
Anf. 93	DANIEL RIAZAT (V).....	34	
Anf. 94	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	34	
Anf. 95	DANIEL RIAZAT (V).....	35	
Anf. 96	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	35	
Anf. 97	DANIEL RIAZAT (V).....	35	
Anf. 98	REBECKA LE MOINE (MP).....	35	
Anf. 99	ORDFÖRANDEN.....	35	
Anf. 100	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	36	
Anf. 101	MATILDA ERNKRANS (S).....	37	
Anf. 102	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	37	
Anf. 103	ELIN NILSSON (L).....	38	
Anf. 104	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	38	
Anf. 105	ORDFÖRANDEN.....	38	
Anf. 106	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	39	
Anf. 107	ORDFÖRANDEN.....	39	
Anf. 108	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	39	
Anf. 109	MATILDA ERNKRANS (S).....	39	
Anf. 110	ORDFÖRANDEN.....	39	
Anf. 111	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	39	
Anf. 112	ORDFÖRANDEN.....	39	
Anf. 113	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	40	
Anf. 114	ORDFÖRANDEN.....	40	
Anf. 115	Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M)	40	